

MINISTERUL DEZVOLTĂRII
ECONOMICE ȘI DIGITALIZĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

RAPORT

Privind evoluția social-economică a Republicii Moldova în anul 2023

Cuprins

Sumar executiv	2
1. Sectorul real	5
1.1. Produsul Intern Brut	5
1.2. Industria.....	7
1.3. Agricultura	9
1.4. Transport.....	10
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii.....	11
1.6. Investiții în active imobilizate	13
2. Sectorul monetar	16
2.1. Inflația	16
2.2. Cursul de schimb și piața valutară.....	18
2.3. Indicatorii monetari	19
3. Finanțe publice	22
3.1. Bugetul public național	22
3.2. Datoria de stat administrată de Guvern.....	24
4. Sectorul extern	25
4.1. Balanța de plăți externe	25
4.2. Comerțul internațional cu mărfuri	30
5. Sectorul social	37
5.1. Piața muncii	37
5.2. Remunerarea muncii.....	40
5.3. Veniturile și cheltuielile populației.....	41

Sumar executiv

Produsul intern brut s-a majorat ușor cu 0,7% în anul 2023. Crizele din anul 2022, războiul din țara vecină, seceta severă și prețurile ridicate au continuat să influențeze evoluția economiei naționale. Menținerea în descreștere a cererii interne și externe, contextul regional complicat, perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă au diminuat producția industrială, volumul vânzărilor în comerțul cu amănuntul și ridicata și volumul investițiilor. În același timp, economia a fost susținută de sectorul agricol, sectorul TIC, HoReCa, serviciile de sănătate și asistență socială și serviciile de învățământ, care s-au revitalizat și au înregistrat evoluții pozitive în 2023. Exportul net a avut un impact pozitiv asupra PIB, fiind determinat de creșterea volumului exporturilor totale corelată cu o diminuare a volumului importurilor.

Sectorul industrial s-a menținut în declin, fiind influențat de cererea externă anemică, consecințele crizei energetice și războiul din țara vecină. În anul 2023 producția industrială a descrescut cu 3,6%, nereușind să se revigoreze după crizele multiple din anul 2022, an în care industria a înregistrat o scădere a producției de 5,1%. Doar sectorul energetic a înregistrat creștere, în timp ce industria extractivă și prelucrătoare au fost în diminuare. Industria alimentară, industria chimică, industria ușoară, activitatea de tipărire, fabricarea de piese și accesoriu pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule, industria mobilei sunt principalele subramuri manufacтурiere care au fost în declin în anul 2023.

Recolta înaltă a culturilor cerealiere a influențat creșterea volumului producției agricole. Producția agricolă în toate categoriile de gospodării în anul 2023 a fost superioară celei obținute în anul 2022 cu 23,6% (în prețuri comparabile). Majorarea producției agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 35,1%, iar producția din sectorul zootehnic s-a diminuat cu 1,9%.

Temperarea fluxurilor comerciale internaționale a condus la micșorarea venitului din vânzări în serviciile de transport cu 23,1% în anul 2023 (în termeni reali), inclusiv transporturi terestre și transporturi prin conducte (-26,4%) și transporturi aeriene (-10,3%). Venitul din vânzări generat de serviciile în transporturile pe apă s-au majorat cu 41,3%.

Diminuarea cererii populației și temperarea activității economice au redus veniturile din vânzări în comerț. Veniturile din vânzări în comerțul de bunuri cu amănuntul s-au diminuat cu 0,9% în anul 2023, iar în comerțul de bunuri cu ridicata – cu 15,9%. Pe de altă parte, în sectorul de prestare a serviciilor populației a fost înregistrată creștere - cu 8,1%, fiind impulsionată de cererea pentru activitățile de recreere, de agrement, activități de cazare și alimentație publică. Serviciile prestate întreprinderilor se mențin în scădere (-7,2%).

Activitatea investițională s-a contractat, în contextul conjuncturii economice complicate și a incertitudinii pronunțate. În anul 2023 volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 1%, însuțând circa 32,2 mld. lei. Micșorarea investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (-23,8%), precum și investițiilor proprii ale agenților economici (-9,2%) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile finanțate din bugetul public național, după diminuarea considerabilă din anul 2022, au înregistrat o creștere cu 38,6%, fiind direcționate preponderent în infrastructura publică. Au fost în creștere și investițiile finanțate din împrumuturi interne (+13%), fondul rutier (+7,2%), precum și investițiile străine (+1,3%).

Rata anuală a inflației a intrat în intervalul de variație al țintei inflației stabilit de BNM, constituind 4,2% (decembrie 2023 față de decembrie 2022). Cererea internă modestă a fost factorul

principal cu efect dezinflaționist. Totodată, diminuarea cererii externe și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă, cu efectul respectiv asupra prețurilor interne.

Leul moldovenesc s-a apreciat față de principalele valute de referință. În anul 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 9,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei până la 17,41 lei pentru 1 dolar american). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 5%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul anului 2023 a atins un record istoric de 5453,1 mil. dolari (asigurând 6,7 luni de import), majorându-se cu 21,9% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022.

S-au atestat semnale ale impactului relaxării politicii monetare. Urmare a diminuării ratelor dobânzilor, cererea la credite a intrat pe o traierie pozitivă, astfel încât în anul 2023 creditele noi au înregistrat majorare cu 8% față de anul 2022, fapt ce a determinat creșterea cu 3,7% a portofoliului de credite. Concomitent, dobânzile relativ înalte au determinat creșterea depozitelor noi atrase cu 8,4%. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul anului 2023 circa 149,2 mld. lei și s-a majorat cu 18,3% față de sfârșitul anului 2022.

Situatia finanțelor publice indică deteriorarea deficitului bugetar pe fondul majorării mai pronunțate a cheltuielilor comparativ cu veniturile. În anul 2023 la Bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de circa 102,3 mld. lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 11,8% (în termeni nominali) comparativ cu anul 2022. Majorarea veniturilor a fost determinată în mare parte de creșterea încasărilor din impozite și taxe la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova, creșterii veniturilor salariale și granturilor primite de la organizațiile internaționale. Totodată, au fost realizate cu 17,4% mai multe cheltuieli, valoarea acestora însumând circa 117,9 mld. lei. Cea mai semnificativă contribuție la evoluția cheltuielilor totale au avut-o cheltuielile pentru protecția socială, serviciile de stat cu destinație generală și învățământ. Deficitul bugetar a atins nivelul de circa -15,6 mld. lei, fiind în creștere de 1,8 ori comparativ cu anul 2022. În raport cu PIB deficitul bugetar a constituit -5,2%, cu 2 p.p. mai mult față de anul 2022.

Datoria de stat administrată de Guvern este la un nivel sustenabil. La situația din 31 decembrie 2023 soldul datoriei de stat a atins nivelul de 104 mld. lei și a fost în creștere cu 9,9% față de aceeași situație a anului 2022. Datoria de stat internă a însumat 39,7 mld. lei, în creștere cu 15% și datoria de stat externă – 3,7 mld. dolari SUA (64,3 mld. lei), care a sporit cu 17,7% (cu 6,9% - în monedă națională). Raportată la PIB, datoria de stat a constituit 34,6%, fiind practic la același nivel ca în anul precedent.

Deficitul contului curent al balanței de plăti externe s-a îmbunătățit. Cererea internă slabă și diminuarea prețurilor internaționale la resursele energetice și produsele alimentare au condus la descreșterea cu 20,5% a deficitului contului curent al balanței de plăti în anul 2023, constituind 11,9% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din străinătate s-au diminuat cu 2%, iar intrările de investiții străine directe au fost în scădere cu 28,8%.

Cererea externă și internă slabă au menținut exporturile și importurile în diminuare. În anul 2023 exporturile au constituit 4048,6 mil. dolari SUA, în scădere cu 6,5% în termeni nominali. Diminuarea cererii externe, reducerea ofertei producției industriale și micșorarea prețurilor externe sunt factorii de bază care au influențat involuția exporturilor. Exporturile de *mărfuri autohtone*, cu o pondere de 70,9% din total exporturi, au fost în scădere cu 3,2%, iar *reexporturile de mărfuri străine*

s-au diminuat cu 13,7%. Valoarea importurilor a scăzut cu 5,9% în anul 2023, însumând 8673,7 mil. dolari. Importurile au depășit exporturile de 2,1 ori și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 46,7%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a micșorat cu 5,4%.

Câștigul salarial mediu lunar brut s-a majorat în termeni reali. În anul 2023 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 12 354,7 lei, în creștere față de anul 2022 cu 17,3% în termeni nominali și cu 3,5% în termeni reali. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 629 Euro sau 680 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 10 451 lei, în creștere cu 18,2% în termeni nominali și cu 4,2% în termeni reali. În sectorul real al economiei – 13 015,6 lei și s-a majorat cu 17% în termeni nominali, iar în termeni reali cu 3,1%.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.01.2024 a constituit 3676,7 lei și s-a majorat cu 16,5% (în termeni nominali) față de aceeași dată a anului 2023.

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în anul 2023 a fost de circa 42,6 mii persoane și s-a majorat de circa 1,5 ori comparativ cu anul 2022 (27,7 mii).

Rata de încadrare a femeilor pe piața muncii este în creștere. Numărul populației ocupate în anul 2023 a constituit 886,9 mii persoane și s-a majorat cu 24,6 mii persoane (+2,9%) comparativ cu anul 2022. Această situație este explicată aproape integral de creșterea cu 5,5% a numărului de femei în cadrul populației ocupate, fapt ce a determinat sporirea ponderii femeilor până la 49,8% (de la 48,5% în anul 2022). Peste jumătate din femei activează în învățământ (17,7%), comerț interior (16,7%) și agricultură (16,4%).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în populația activă) la nivel de țară în anul 2023 a constituit 4,6%, fiind mai înaltă cu 1,5 p.p. față de anul 2022 (3,1%).

Numărul **șomerilor înregistrati** la oficile forței de muncă în anul 2023 a constituit circa 26,5 mii persoane și a fost în descreștere cu 24,3% față de anul 2022.

Veniturile populației au crescut preponderent din contul activității salariale. Veniturile disponibile lunare ale populației în anul 2023 au constituit în medie pe o persoană 4 916 lei, în creștere față de anul 2022 cu 15,6% în termeni nominali, iar în termeni reali – cu 1,9%. **Cheltuielile** medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 4248 lei, cu 14,5% mai mult în termeni nominali, iar în termeni reali – cu 0,9%. Populația cheltuie 39,7% din veniturile sale pentru procurarea produselor alimentare.

Minimul de existență în anul 2023 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2877,1 lei, în creștere față de anul 2022 cu 9,5% (în termeni nominali), iar în termeni reali – o diminuare de 3,5%.

1. Sectorul real

1.1. Produsul Intern Brut

Produsul intern brut (PIB), cel mai important indicator macroeconomic ce reflectă situația economică a țării, a înregistrat în anul 2023 o valoare de 300,4 mil. lei și o creștere de 0,7% față de anul 2022.

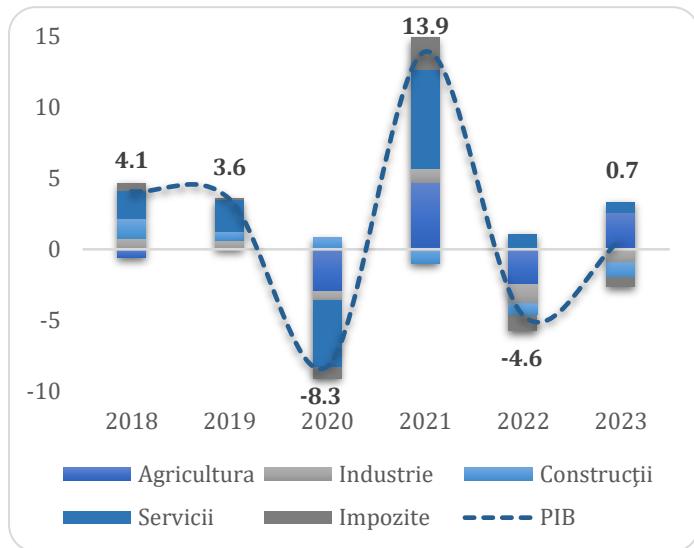
Agricultura a reprezentat un pilon de susținere pentru economie, înregistrând în 2023 o creștere semnificativă. După seceta severă din anul 2022, sectorul agricol s-a consolidat și a generat o creștere a valorii adăugate brute (VAB) de circa 32% și o contribuție de 2,6 p.p. la PIB, determinată exclusiv de creșterea producției vegetale, în timp ce producția animalieră a rămas în scădere. A fost în creștere roada la majoritatea culturilor agricole (grâu, orz, porumb, floarea soarelui, rapiță, sfecla de zahăr, legume, fructe, etc.).

Serviciile din sănătate și asistență socială, cu o pondere de 6% în PIB, s-au majorat cu circa 13% și au generat o contribuție importantă de 0,7 p.p. la evoluția PIB.

Cu o pondere de 7% în structura PIB, **Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC) a continuat să fie unul dintre cele mai dinamice sectoare ale economiei naționale.** Majorarea valorii adăugate cu 7,5% în acest sector a avut un impact de 0,5 p.p. la creșterea PIB. Dezvoltarea constantă a acestei ramuri se datorează pe de o parte cererii crescânde pentru serviciile de informatică, orientate preponderent spre export, iar pe de altă parte de politicile Guvernului orientate spre inovarea și digitalizarea economiei – atât a sectorului privat, cât și a administrației publice.

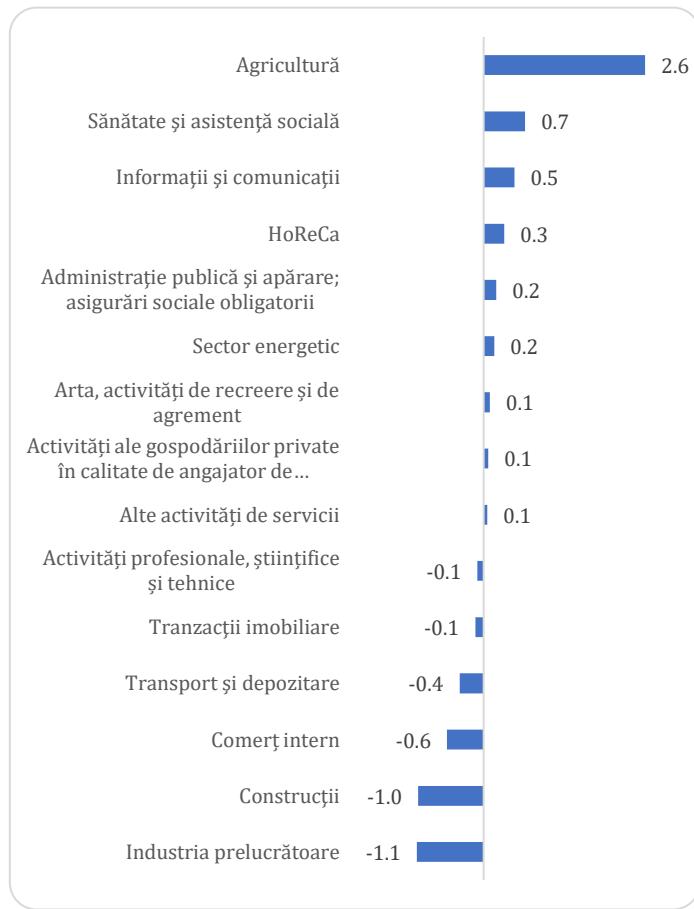
Sectorul HoReCa continuă să înregistreze creșteri notabile (+26%), fapt ce reflectă o revenire post pandemică impresionantă, ghidată de oportunitate și excelență în servicii, promovare activă și creșterea cu 50% a numărului de turiști. Cu o contribuție de 0,3 p.p. la creșterea PIB, acest sector a fost stimulat de cererea din partea populației pentru activitățile de recreere, turism, servicii de alimentație publică, precum și de prezența și consumul refugiaților ucraineni pe teritoriul țării noastre.

Figura 1.1. Evoluția Produsului intern brut în anii 2018-2023, în % față de anul precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.2. Contribuția principalelor sectoare la evoluția PIB în anul 2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Totuși, repercușunile războiului Rusiei în Ucraina a afectat evoluția economiei naționale pe parcursul anului 2023, unele activități economice finalizând anul cu un rezultat negativ: industria prelucrătoare, construcțiile, comerțul intern, transport și depozitare, tranzacții imobiliare etc.

Industria prelucrătoare, a cărei pondere este de circa 8% în PIB, a fost în descreștere în anul 2023 cu 12% și a sustras 1,1 p.p. din evoluția PIB. Majorarea costurilor de producție în contextul scumpirii materiilor prime și a resurselor energetice și perturbarea/blocarea lanțurilor de aprovizionare sunt principalii factori care au afectat sectorul industrial și nu au permis sectorului să se revigoreze după crizele anului 2022.

Incertitudinea majoră în contextul conflictului armat din țara vecină, menținerea prețurilor înalte la materialele de construcții și limitările bugetare au condus la **micșorarea cererii pentru serviciile de construcții**. În rezultat, VAB creată de activitatea de construcții s-a diminuat cu 14% și a sustras 1 p.p. din evoluția PIB.

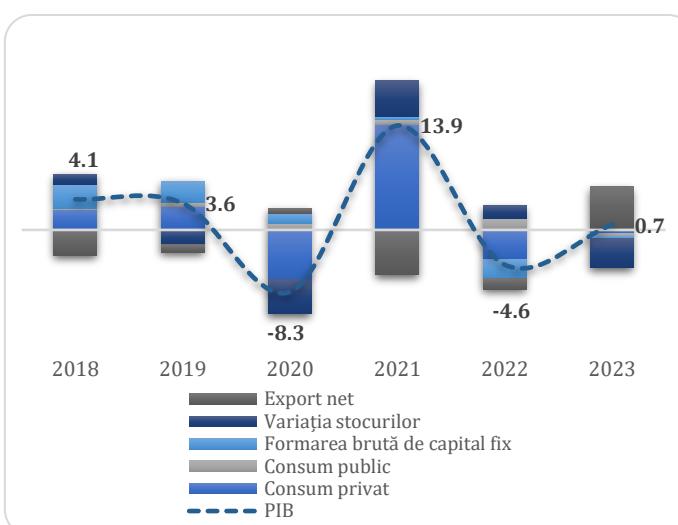
Urmare descreșterii consumului de bunuri, **VAB în comerțul cu ridicata și cu amănuntul s-a diminuat cu 3,5% și a sustras 0,6 p.p. din evoluția PIB.**

Pe partea cererii, evoluția PIB a fost influențată semnificativ de impactul negativ asociat variației stocurilor, care a atenuat creșterea PIB cu 4 p.p. Totodată, contractarea investițiilor cu 1,3% a influențat evoluția PIB cu -0,3 p.p. Un impact mai pronunțat a fost generat de investițiile în mașini și utilaje, care s-au diminuat cu 5%, în timp ce investițiile în clădiri și construcții speciale au descrescut cu 0,4%.

Influențat de menținerea prețurilor înalte și impactul acestora asupra veniturilor populației, precum și de dobânzile mari la credite, **consumul a scăzut și a contribuit cu -0,8 p.p. la dinamica PIB**, descreștere explicată în mare măsură de reducerea consumului privat de bunuri (-4,5%).

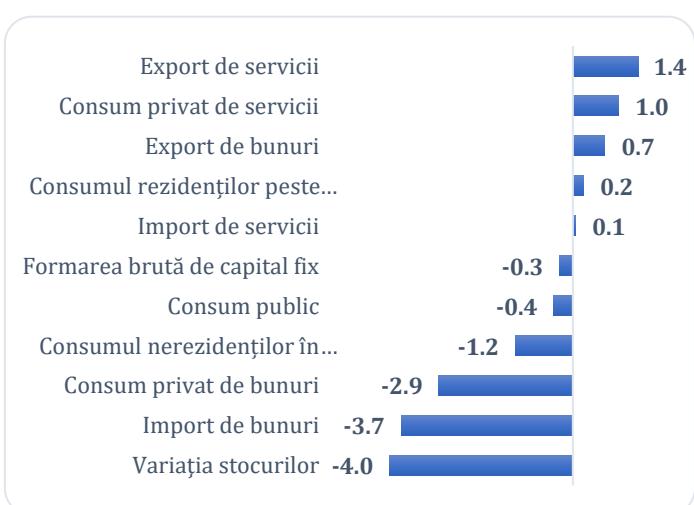
Exporturile au crescut cu 5,1% în anul 2023, preponderent din contul exportului de servicii, care s-a majorat cu 9%, în timp ce exportul de bunuri cu 3%. Totodată, diminuarea cererii a condus la descreșterea importurilor cu 5,1%, în special de bunuri (-6%), fapt ce

Figura 1.3. Evoluția anuală a PIB (%) și contribuția la creștere pe componente (p.p.), anii 2018-2023

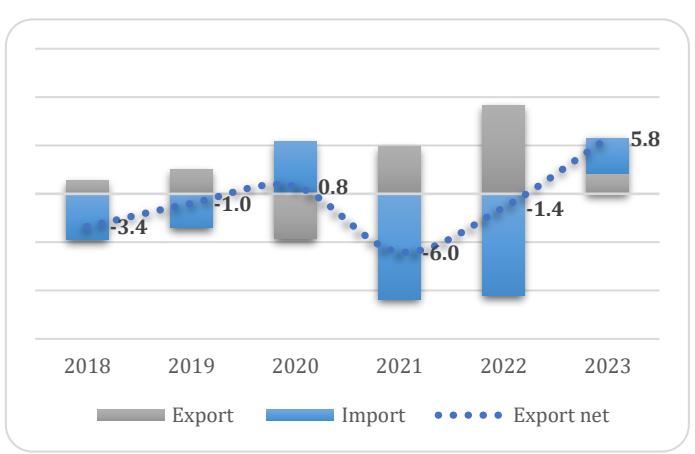
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.4. Contribuția principalelor componente la evoluția PIB în anul 2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.5. Evoluția exportului net și contribuția pe componente în anii 2018-2023 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

a determinat un aport pozitiv de 5,8 p.p. a exportului net asupra PIB.

1.2. Industria

Efectele crizei energetice, contextul economic complicat din regiune, diminuarea cererii externe și interne au creat dificultăți companiilor industriale. Astfel, în anul 2023 a fost înregistrată o descreștere cu 3,6% a producției industriale. Micșorarea producției industriale a fost generată de descreșterea producției în industria extractivă și în industria prelucrătoare. Totuși, s-a înregistrat creștere la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat.

Industria prelucrătoare este cea mai afectată ramură a sectorului industrial, care s-a diminuat cu 5,3% în anul 2023. În pofida unui an agricol destul de bun pentru agricultură, producția industriei alimentare a descrescut cu 10,7%, contrar așteptărilor. Printre ramurile industriei alimentare care au fost în declin și nu s-au recuperat după criza din 2022 se regăsesc:

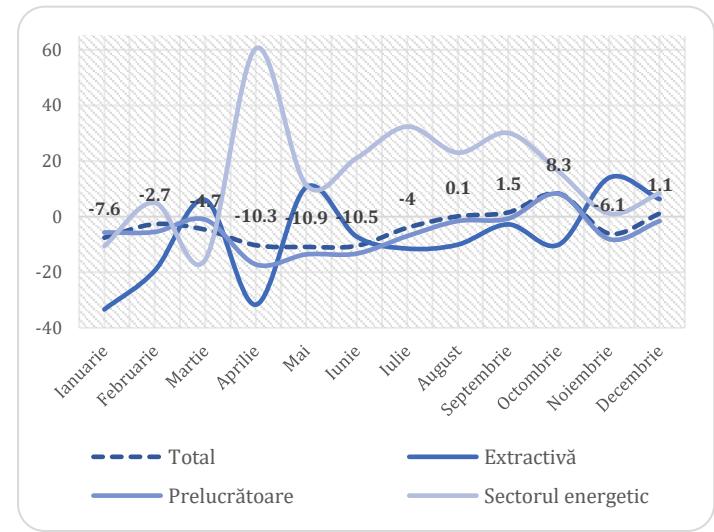
- fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor: -37%
- fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale: -26%
- fabricarea altor produse alimentare (incl.zahărul): -18%
- prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor: -15%
- prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor: -7%
- fabricarea produselor lactate: -2%.

Fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase, precum și fabricarea produselor de morărit sunt două subramuri ale industriei alimentare care au înregistrat creștere în anul 2023: +3,4% și +1%, respectiv.

Diminuarea cererii pentru produsele industriei ușoare a generat descreșterea producției în subramura de fabricare a încăltăminte (-18%), articolelor de îmbrăcăminte (-17%) și a produselor textile (-6%).

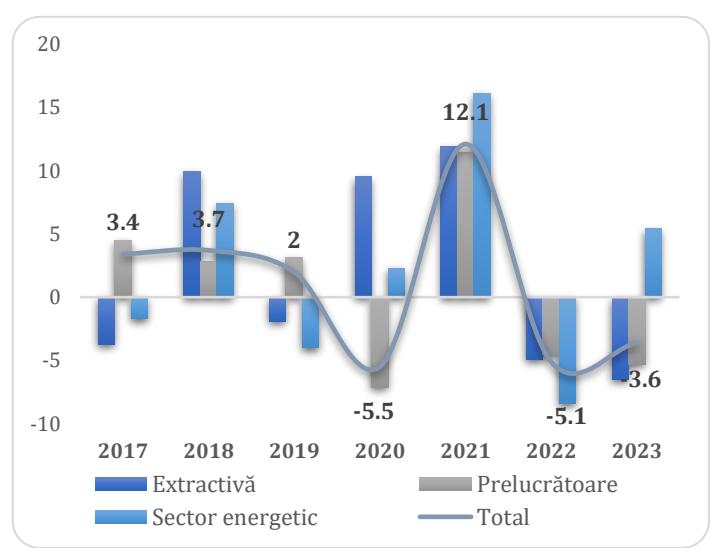
A fost în declin și ramura de fabricare a mobilei (-10%), fiind puternic influențată de micșorarea cererii interne și externe, precum și de costurile înalte de producere.

Figura 1.6. Evoluția lunară a principaliilor ramuri industriale în anul 2023, în % față de luna respectivă a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.7. Evoluția sectorului industrial în anii 2017-2023, % față de anul precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

În anul 2023 cele două subramuri ale industriei componentelor auto au evoluat diferit: fabricarea echipamentelor electrice s-a majorat cu aproape 60% față de anul 2022, relansându-se după regresul din anul 2022 (-41%). De cealaltă parte, subramura de fabricare a pieselor și accesoriilor pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule a fost în descreștere cu 13% față de anul 2022, menținându-se în declin din perioada pandemiei până în anul 2023 (-70% cumulativ), nereușind să se revigoreze urmăre crizelor suprapuse.

Printre alte ramuri importante ale industriei prelucrătoare care au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial în anul 2023 se evidențiază:

- fabricarea substanțelor și a produselor chimice
- tipărire și activități de servicii conexe tipăririi
- fabricarea altor produse din minerale nemetalice (ciment, var, ipsos, articole din beton, ciment și ipsos)
- fabricarea articolelor din material plastic
- industria construcțiilor metalice și a produselor din metal
- fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie
- fabricarea încălțăminte
- fabricarea băuturilor.

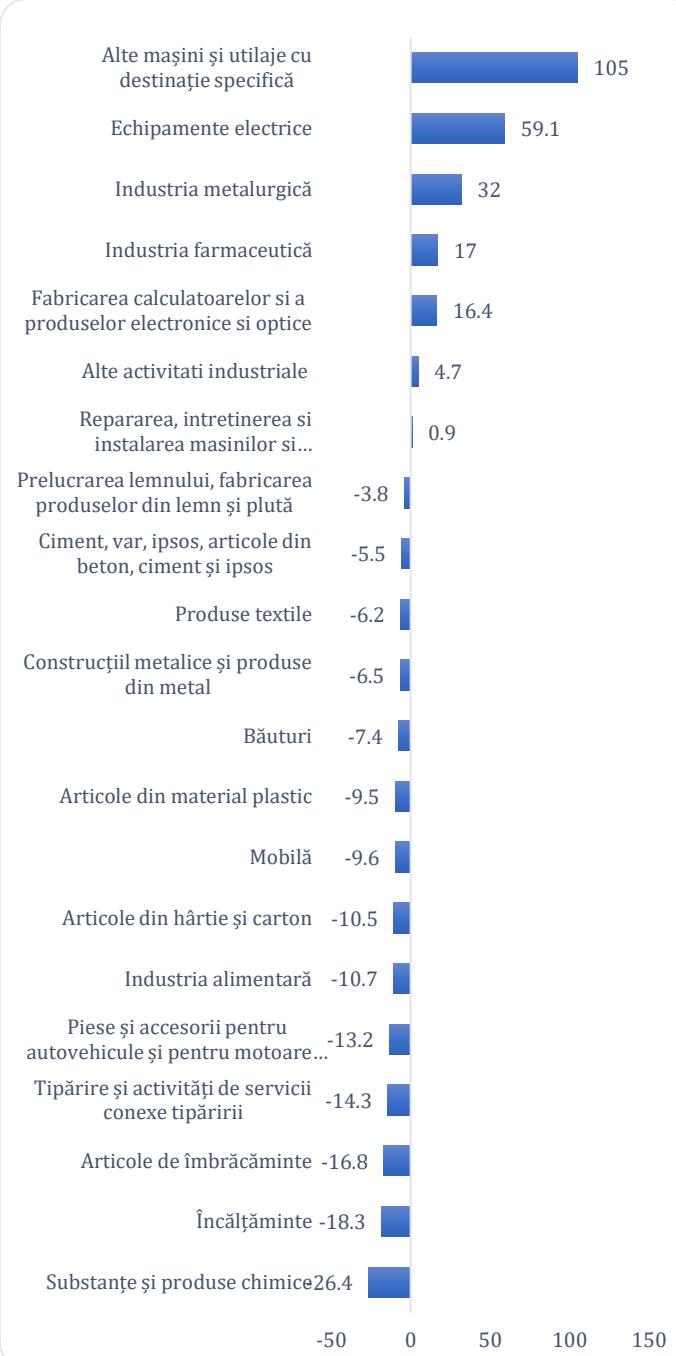
Industria de fabricare a mașinilor, utilajelor și echipamentelor, a produselor farmaceutice, echipamentelor electrice reprezintă acele subramuri ale industriei prelucrătoare care au avansat în anul 2023, influențând pozitiv sectorul.

De asemenea, printre alte sectoare industriale care au fost în creștere, dar au influențat mai puțin pozitiv evoluția industriei prelucrătoare se enumeră industria metalurgică (+32%) și fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (+16%).

Factorii de bază care au influențat evoluția sectorului industrial în anul 2023:

- ⬇ Diminuarea cererii externe din partea țărilor partenere ale Republicii Moldova.
- ⬇ Scăderea cererii interne în contextul reducerii veniturilor disponibile ale populației.
- ⬇ Perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă în contextul conflictului armat din Ucraina.
- ⬇ Menținerea prețurilor înalte la materiile prime.

Figura 1.8. Evoluția principalelor subramuri ale industriei prelucrătoare în anul 2023 (% față de a.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.3. Agricultura

În anul 2023, producția globală agricolă s-a majorat cu 23,6% (în termeni reali). Creșterea producției globale agricole a fost determinată de majorarea producției vegetale.

- ⬆️ Producția vegetală s-a majorat cu 35,1%.
- ⬇️ Producția animalieră a scăzut cu 1,9%.

Majoritatea culturilor agricole, cu excepția sfelei de zahăr, au înregistrat creșteri și au influențat pozitiv producția vegetală în anul 2023:

- rapiță (în creștere de 2,7 ori);
- grâu (+81,5%);
- orz de toamnă și primăvară (+82,8%);
- porumb (+79,2%);
- culturi bostănoase (+45,1%);
- floarea soarelui (+20,1%);
- fructe (+20%);
- legume (+8,6%);
- struguri (+6,9%) etc.

Culturile agricole care au înregistrat descreșteri și au contribuit negativ la evoluția producției vegetale:

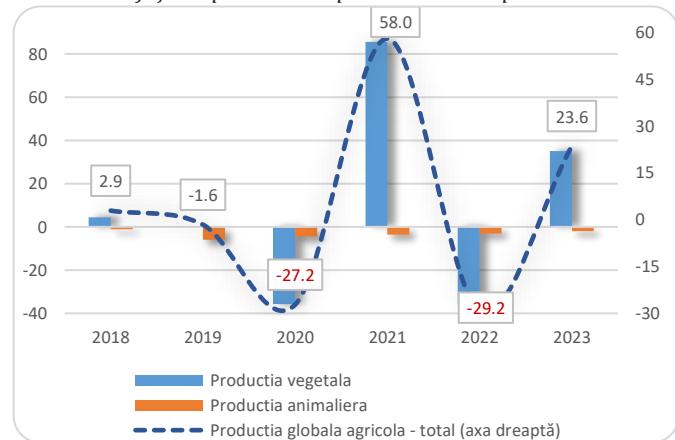
- sfecla de zahăr (în scădere cu 15,9%);
- fructe sămburoase (vișine -8,4%, piersici -37,6%, caise -49,2%);
- material săditor pe plantații perene (-9,6%) etc.

Scăderea producției animaliere a fost determinată de descreșteri la toate categoriile:

- producția (creșterea) animalelor (în greutate vie) – în scădere cu 1,7% comparativ cu anul 2022;
- producția de ouă (-3,4%);
- producția de lapte (-3,2%).

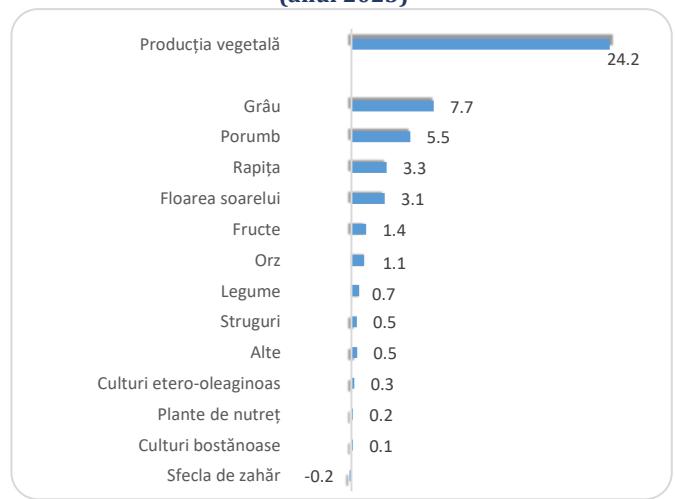
Factorul principal care au cauzat evoluțiile negative în sectorul zootehnic este scăderea continuă a efectivului de bovine, ovine și caprine. La situația din 1 ianuarie 2024 efectivul de bovine s-a diminuat cu 1,3%, din care vaci – cu 6%, ovine și caprine – cu 1,6% comparativ cu data similară a anului 2023. Efectivul de porcine a crescut cu 3,1%.

Figura 1.9. Evoluția producției agricole în anii 2018-2023
în % față de perioada respectivă a anului precedent

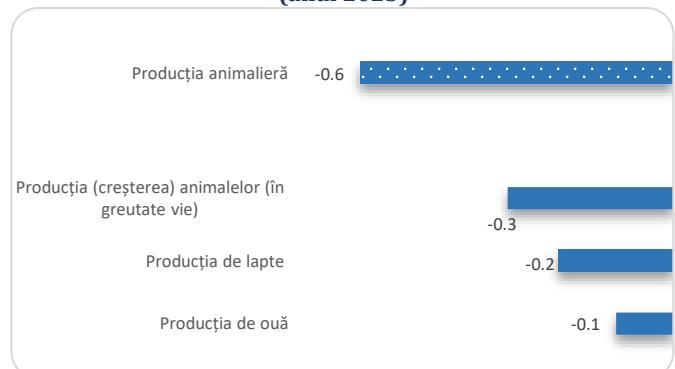
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.10. Gradul de influență a producției vegetale la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

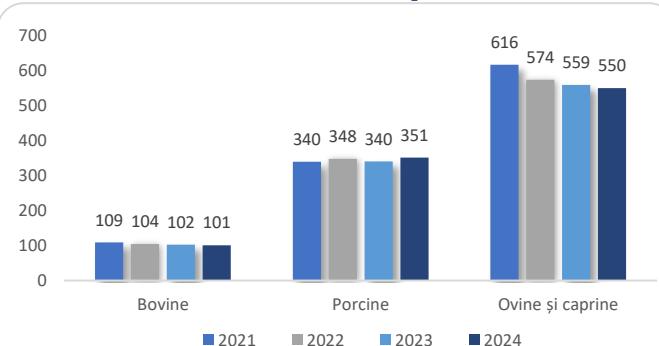
Figura 1.11. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Situația în sectorul zootehnic continuă să fie determinată de situația din gospodăriile populației, în care s-a produs o mare parte a producției animaliere (producția laptelui – 83,4%, producția de ouă – 56,8%, creșterea vitelor și păsărilor – 44,1%).

Figura 1.12. Efectivul de animale la situația din 1 ianuarie 2021-2024, mii capete

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază ce au influențat evoluția sectorului agricol în anul 2023:

- ⬇ Micșorarea efectivului de animale (bovine, inclusiv vaci, ovine și caprine), cu excepția efectivului de porcine (+3,1%);
- ⬇ Productivitatea scăzută a vacilor;
- ⬇ Concentrarea efectivului de vaci în gospodăriile individuale ale populației (83,4%);
- ⬆ Creșterea în cadrul întreprinderilor agricole a efectivului de ovine și caprine (+17%) și de porcine (+6,6%) la situația din 1 ianuarie 2024 comparativ cu 1 ianuarie 2023.

1.4. Transport

Venitul din vânzări în serviciile de transport s-a diminuat în luna decembrie cu 26,2%, iar în anul 2023 - cu 23,1% (în termeni reali).

Pe tipuri de transport s-au obținut următoarele rezultate (în prețuri comparabile):

Transporturi terestre și transporturi prin conducte: -29,5% în luna decembrie; -26,4% în anul 2023;

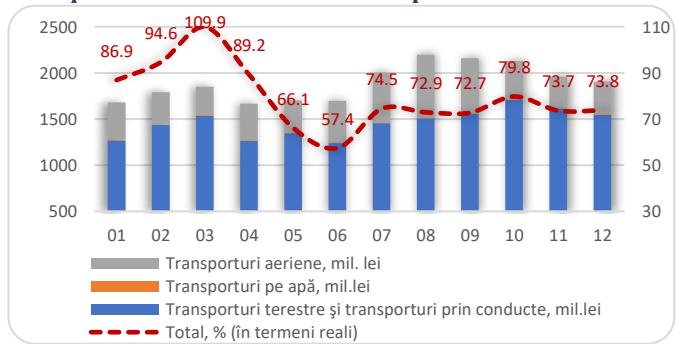
⬇ Transporturi aeriene: -8,2% în luna decembrie; -10,3% în anul 2023;

⬆ Transporturi pe apă: +39,4% în luna decembrie; +41,3% în anul 2023.

Cererea populației pentru serviciile de transport public este în creștere. În anul 2023 numărul de pasageri a crescut cu 11% comparativ cu anul 2022, fiind transportați în total 273,5 mil. pasageri.

Pe moduri de transport în anul 2023 se atestă creșterea numărului de pasageri transportați practic pe toate căile: feroviar (în creștere cu 35,3%), rutier (autobuze și microbuze) - cu 7,5%, electric (troleibus) - cu 12,6%, aerian - cu 4,9%. Numărul pasagerilor transportați cu

Figura 1.13. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări a întreprinderilor din domeniul transporturilor în anul 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.14. Evoluția trimestrială a numărului de pasageri transportați în anii 2022-2023, mil. persoane/%

Sursă: Biroul Național de Statistică

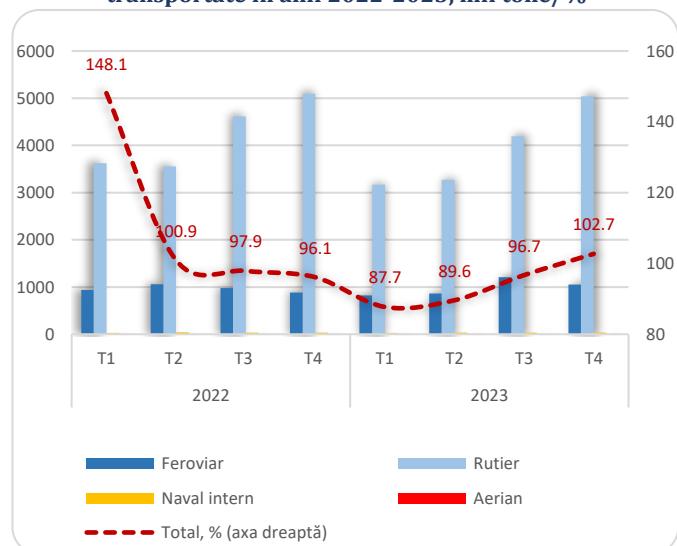
transportul pe căi navigabile interioare (fluvial) a scăzut cu 3,8%.

Volumul mărfurilor transportate de întreprinderile de transport în anul 2023 s-a diminuat cu 5,1%, determinat de scăderea înregistrată în transportul rutier (-7,1%), ponderea căruia în structura serviciilor de transport a constituit 79,3%. În pofida majorării volumelor de mărfuri transportate pe căile: feroviară (+3,5%), aeriană (+6%) și fluvială (+1,5%), acestea nu au compensat scăderea înregistrată de transportul rutier.

Factorii de bază care au determinat evoluțiile în sectorul transporturilor:

- ⬇ Diminuarea fluxurilor comerciale internaționale, inclusiv a reexporturilor de produse petroliere către Ucraina;
- ⬆ Cererea din partea populației pentru serviciile de transport public;
- ⬆ Sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public.

Figura 1.15. Evoluția trimestrială a volumului de mărfuri transportate în anii 2022-2023, mii tone/%

Sursă: Biroul Național de Statistică

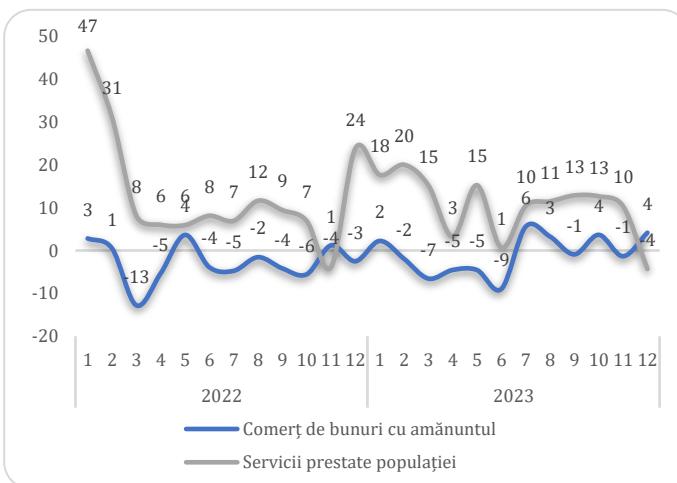
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii¹

Comerțul intern de bunuri cu amănuntul:

- ⬆ decembrie: 9,8 mil. lei, +4,1% (în prețuri comparabile);
- ⬇ anul 2023: 96,2 mil. lei, -0,9% (în prețuri comparabile).

Cererea de consum a populației se menține în scădere, fiind influențată de prețurile ridicate și diminuarea veniturilor reale. În anul 2023 în comerțul de bunuri cu amănuntul au fost înregistrate venituri din vânzări în sumă de 96,2 mil. lei, ceea ce este cu 7,9% mai mult (în termeni nominali) decât în aceeași perioadă a anului 2022. În termeni reali (deflatat la IPC), veniturile din vânzări s-au diminuat cu 0,9%, fapt ce sugerează că populația a achitat mai mult, dar cantitativ a consumat mai puțin în perioada analizată.

Figura 1.16. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu amănuntul și serviciilor prestate populației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

¹ Începând cu anul 2023, datele statistice privind vânzările (livrările) de mărfuri și servicii sunt elaborate de către Biroul Național de Statistică în baza declarațiilor TVA colectate de către Serviciul Fiscal de la plătitorii TVA.

Serviciile prestate populației:

- ⬇ decembrie: 2,8 mld. lei, -4,3% (în prețuri comparabile);
- ⬆ anul 2023: 29,6 mld. lei, +9,9% (în prețuri comparabile).

Serviciile de piață prestate populației au fost în creștere pe parcursul anului precedent, cu excepția lunii decembrie. În anul 2023 veniturile din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor de piață populației au constituit 29,6 mld. lei și s-au majorat cu 8,1% (în termeni reali) comparativ cu perioada similară din anul precedent.

În structura serviciilor prestate populației predomină activitățile de recreere, de agrement – 37%, activități de cazare și alimentație publică (HoReCa) – 29%, servicii de sănătate - 17%, activități ale agenților turistice și ale turooperatorilor – 13%, alte activități de servicii – 2%, învățământ – 1%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%.

În contextul ameliorării situației epidemiologice, s-a majorat cererea pentru *serviciile de cazare și alimentație publică* (+17%), *serviciile de recreere și agrement* (+6,4%), *serviciile agenților turistice și turooperatorilor* (+16%), alte servicii (+17,4%). Pe de altă parte, este în descreștere cererea pentru serviciile de *învățământ* (-18%), sănătate (-2,7%) și activitățile veterinare (-64%).

Comerțul de bunuri cu ridicata:

- ⬇ decembrie: 15,2 mld. lei, -10,6% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ⬇ anul 2023: 163,9 mld. lei, -15,9% (în termeni reali).

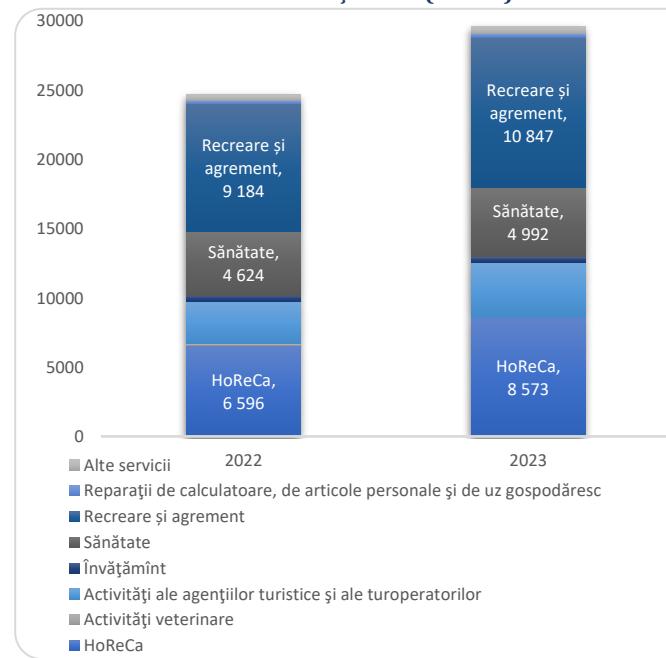
Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț s-a diminuat semnificativ. În contextul crizelor actuale și reducerii cererii de consum, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor s-a redus cu circa 16% în anul 2023, inclusiv cu circa 11% în luna decembrie.

Serviciile prestate întreprinderilor:

- ⬇ decembrie: 6,3 mld. lei, -7,7% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ⬇ anul 2023: 70,8 mld. lei, -7,3% (în termeni reali).

Temperarea activității economice are impact negativ și asupra volumului serviciilor prestate întreprinderilor. În anul 2023 veniturile încasate din

Figura 1.17. Valoarea serviciilor prestate populației în anii 2022 și 2023 (mil. lei)

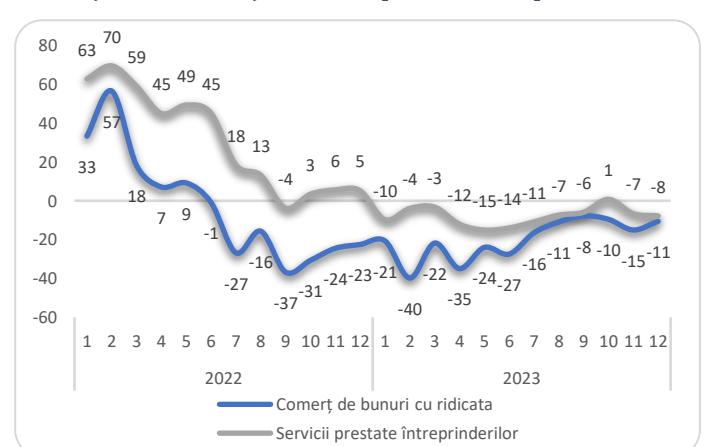
Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.18. Contribuția (+/-) principalelor componente la evoluția serviciilor prestate populației în anul 2023, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.19. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări în comerțul cu ridicata și serviciile prestate întreprinderilor, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

serviciile prestate întreprinderilor au însumat 70,8 mld.lei, în diminuare cu 7,3% față de aceeași perioadă din anul precedent, inclusiv cu 7,7% în luna decembrie.

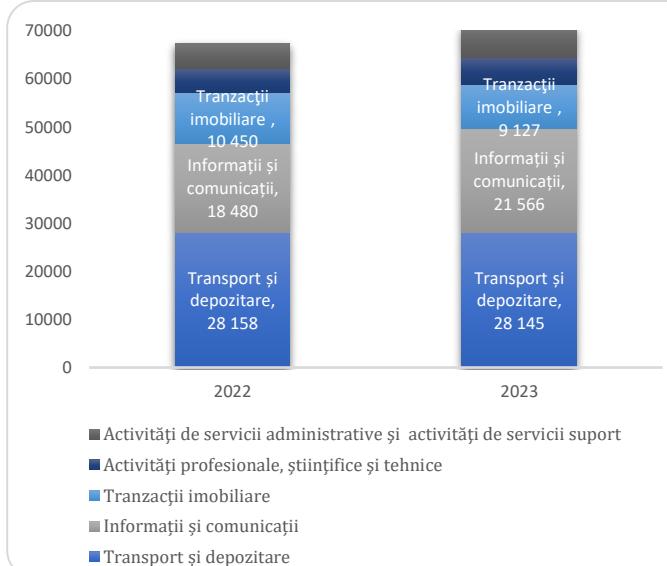
Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitare - 40%, informații și comunicații - 30%, tranzacții imobiliare - 13%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport - 9%, activități profesionale, științifice și tehnice - 8%,

La evoluția veniturilor din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor întreprinderilor cel mai negativ au contribuit serviciile prestate de *sectorul transport și depozitare* veniturile cărora s-au diminuat cu 12%, involuție determinată de diminuarea fluxurilor comerciale, după care serviciile prestate de *sectorul imobiliar* (-23%) și *activitățile profesionale, științifice și tehnice* (-4%). Totuși, două tipuri de servicii sunt în creștere: sectorul IT (+3%) și activități de servicii administrative și activități de servicii suport (+10%).

Factorii de bază care au influențat evoluția comerțului intern de bunuri și servicii în anul 2023 au fost:

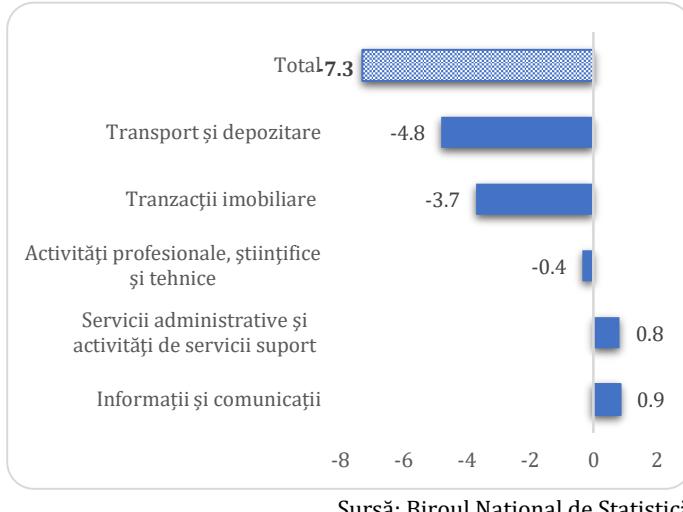
- ➡ Menținerea prețurilor înalte la bunuri și servicii.
- ➡ Erodarea puterii de cumpărare a populației în contextul diminuării veniturilor reale disponibile.
- ➡ Temperarea fluxurilor comerciale internaționale.

Figura 1.20. Valoarea serviciilor prestate întreprinderilor în anii 2022 și 2023 (mil.lei)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.21. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) serviciilor prestate întreprinderilor în anul 2023, p.p.

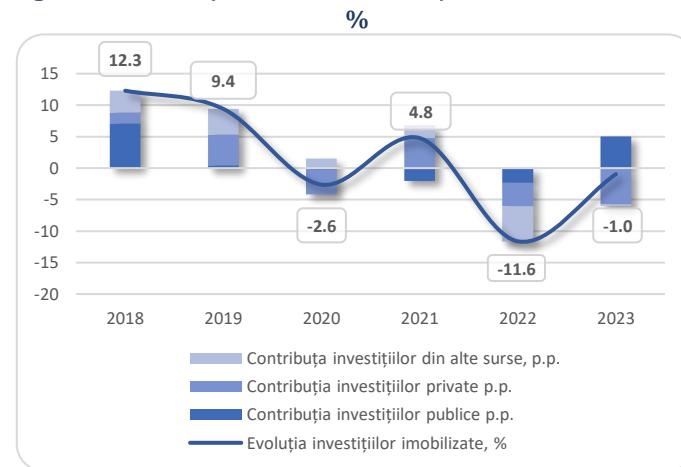
Sursă: Biroul Național de Statistică

1.6. Investiții în active imobilizate

Volumul investițiilor în 2023 a însumat circa 32,3 mld. lei și s-a diminuat cu 1%, determinat de evoluția negativă a investițiilor finanțate din sursele proprii ale agenților economici și din împrumuturile externe.

Investițiile finanțate din sursele proprii ale agenților economici au avut cea mai accentuată contribuție negativă la diminuarea investițiilor în anul 2023. Cu o pondere de circa 57,2% în total, acestea s-au diminuat cu 9,2%, contribuind cu 5,7 p.p. la diminuarea totală a investițiilor. Această situație este explicată de incertitudinile în rândul

Figura 1.22. Evoluția volumului investițiilor în anii 2018-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

investitorilor, determinate de războiul din țara vecină, precum și de scumpirea surselor de creditare, influențată de politica monetară antiinflaționistă din anul 2022.

Investițiile realizate din împrumuturi externe (6,2% din total) s-au micșorat cu 23,8%, contribuind cu -1,9 p.p. la diminuarea totală a investițiilor. Aceste investiții sunt orientate preponderent în infrastructura publică, fiind o sursă importantă de finanțare.

Investițiile publice (din bugetul de stat și bugetele locale) s-au majorat cu 38,6%, fiind orientate preponderent în infrastructura publică. Au crescut investițiile din bugetul de stat (+1,7 ori) și din bugetele unităților administrativ-teritoriale (+13,7%).

Investițiile în infrastructura publică au fost susținute și de finanțările din Fondul rutier, care au crescut cu 7,2% în anul 2023.

De asemenea, investițiile finanțate din împrumuturi interne au înregistrat o creștere de 13%, iar cele din surse străine - cu 1,3%.

În anul 2023, **după sursele de finanțare**, investițiile au înregistrat următoarele evoluții:

- surse proprii ale agenților economici: -9,2% (18434,7 mil. lei, contribuția -5,7 p.p.);
- credite și împrumuturi externe: -23,8% (1978,8 mil. lei, contribuția -1,9 p.p.);
- surse străine: +1,3% (1191,9 mil. lei, contribuția +0,05 p.p.);
- fondul rutier: +7,2% (1245,8 mil. lei, contribuția +0,3 p.p.);
- credite și împrumuturi interne: +13% (3008 mil. lei, contribuția +1,1 p.p.);
- bugetul public național: +38,6% (5868,3 mil. lei, contribuția +5 p.p.).

Pe categorii de active s-au micșorat investițiile în clădiri rezidențiale și nerezidențiale și construcții inginerești.

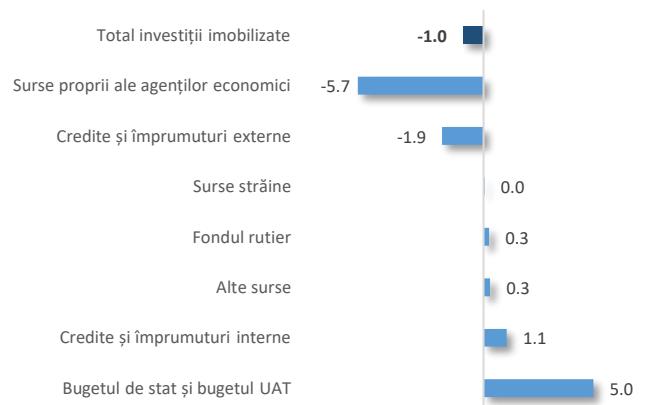
Investițiile în sectorul construcțiilor, cu o pondere de 49% din volumul total, s-au diminuat în anul 2023 cu 8,8%. Au scăzut investițiile în toate tipurile de construcții, însă cel mai semnificativ au scăzut investițiile în clădirile rezidențiale (-15,9%), fiind constrâns de majorarea ratelor dobânzii la creditele

Figura 1.23. Evoluția trimestrială a volumului investițiilor după sursele de finanțare în anii 2020-2023, %

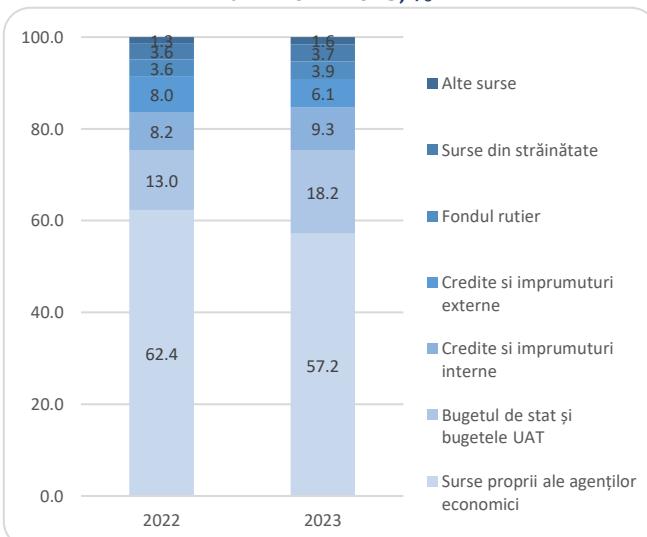
Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.24. Sursele de finanțare ale investițiilor după contribuția acestora la evoluția investițiilor, în anul 2023 (p.p., + influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.25. Structura investițiilor după sursele de finanțare în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

ipotecare în contextul politicii monetare restrictive din anul 2022.

Totodată, investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au majorat cu 5,5%. De asemenea, au crescut investițiile în mijloace de transport (+8,2%), în terenuri (+1,4%) și în alte mijloace fixe (+12,2%).

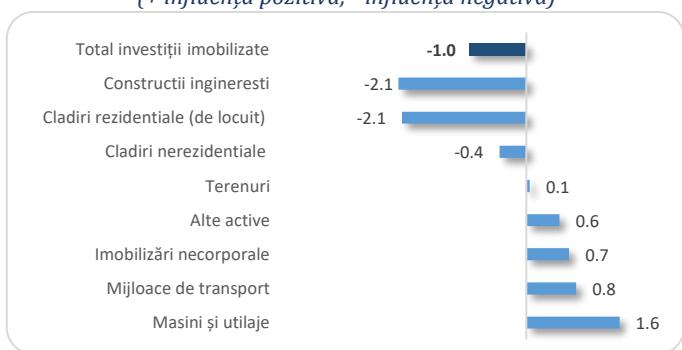
Analiza investițiilor după tipurile de active indică următoarele evoluții:

- clădiri de locuit (rezidențiale): -15,9% (3600,9 mil. lei, contribuția -2,1 p.p.);
- construcții inginerești: -9% (7030,2 mil. lei, contribuția -2,1 p.p.);
- clădiri nerezidențiale: -2,7% (5179,8 mil. lei, contribuția -0,4 p.p.);
- terenuri: +1,4% (1339 mil. lei, contribuția +0,1 p.p.);
- imobilizări necorporale: +26,9% (1099,6 mil. lei, contribuția +0,7 p.p.);
- mijloace de transport: +8,2% (3592,2 mil. lei, contribuția +0,8 p.p.);
- mașini, utilaje și instalații: +5,5% (9663,6 mil. lei, contribuția +1,6 p.p.).

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în anul 2023 au fost:

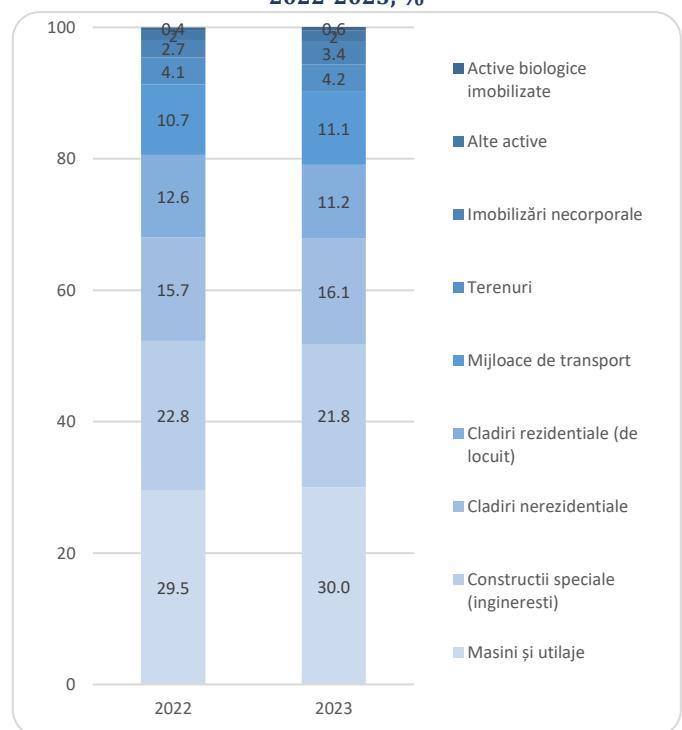
- ↑ dezvoltarea proiectelor investiționale în infrastructura publică;
- ↑ îmbunătățirea condițiilor de creditare în contextul diminuării ratelor dobânzilor;
- ↓ incertitudinile în rândul investitorilor create de conflictul armat din Ucraina.

Figura 1.26. Gradul de influență asupra evoluției investițiilor pe tipuri de active, ianuarie-septembrie 2023
(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.27. Structura investițiilor după tipuri de active în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

2. Sectorul monetar

2.1. Inflația

În anul 2023 rata inflației anuală a constituit 4,2% (decembrie față de decembrie 2022), revenind în intervalul de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%). Reducerea cererii interne, precum și aprecierea monedei naționale au fost factorii principali cu efect dezinflaționist pe plan intern.

Totodată, contractarea cererii externe și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă, cu impact pozitiv asupra prețurilor interne.

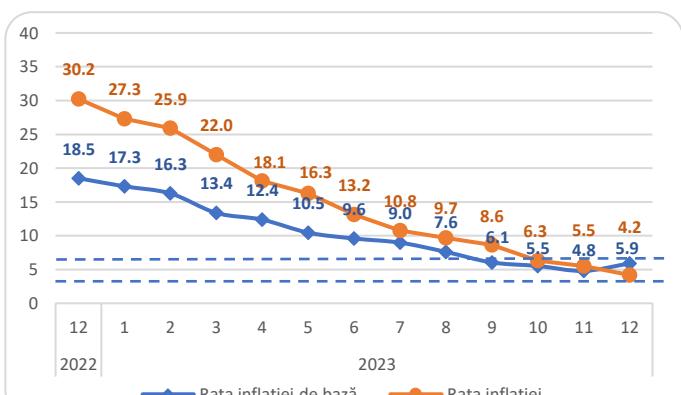
Printre componentele de bază care au majorat indicele prețurilor de consum se enumera tariful la încălzirea centrală, gazele naturale prin rețea, servicii de transport, prețurile la fructe, legume, confecții etc.

Rata inflației medie anulă (ianuarie-decembrie 2023 față de ianuarie-decembrie 2022) a constituit 13,4%, fiind mult mai redusă decât în perioada similară a anului 2022 (28,7%).

Prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 4,6% și au contribuit cu 1,7 p.p. la creșterea IPC general. Cererea internă modestă, aprecierea monedei naționale, anul agricol bun și temperarea presiunilor din partea costurilor au contribuit la încetinirea creșterii prețurilor. Au scăzut prețurile la ulei vegetal – cu 21,1%, cartofi – cu 2,9%, zahăr – cu 4,1% și produse de morărit și de panificație – cu 0,9%.

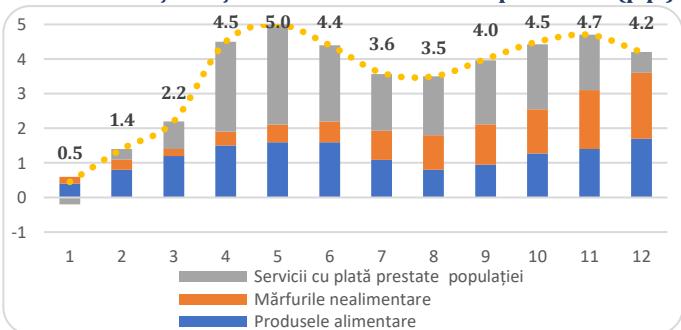
Totodată, s-au majorat prețurile la fructe proaspete cu 12,2%; legume – cu 12,1%; pește și conserve din pește – cu 10,9%; carne, preparate și conserve din carne – cu 3,1%; lapte și produse lactate – cu 3%; unt – cu 2,9%; ouă - cu 1,6%.

Figura 2.1. Dinamica ratei anuale a inflației, %

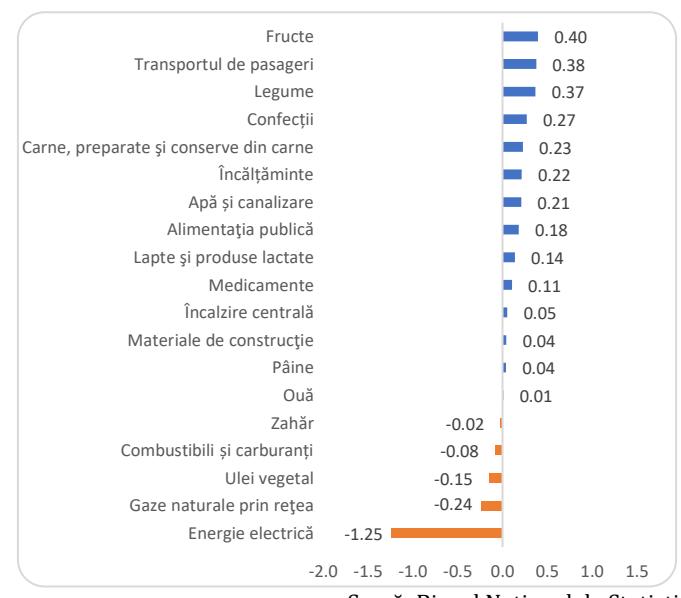
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.2. Contribuția principalelor componente la rata inflației față de decembrie a anului precedent (p.p.)

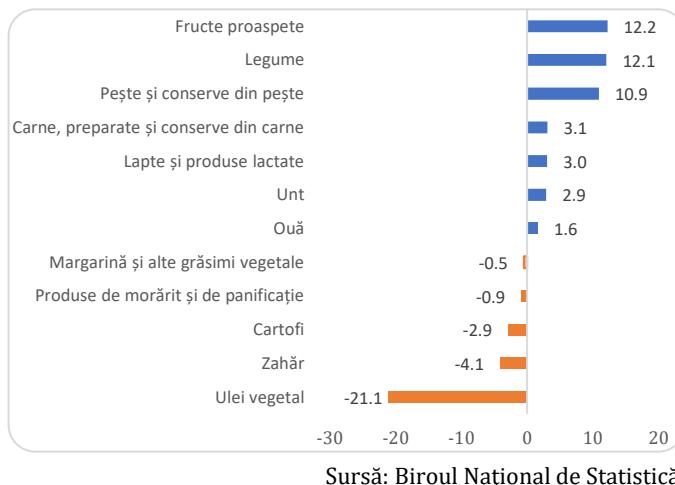
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.3. Contribuția prețurilor la principalele produse, mărfuri și servicii la creșterea totală a IPC general, decembrie față de decembrie 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.4. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele produse alimentare, luna decembrie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

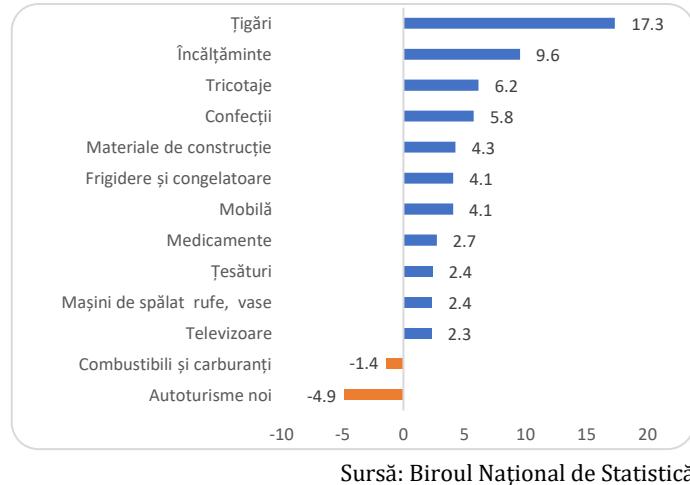
Sporirea prețurilor la mărfurile nealimentare cu 4,6% a contribuit cu 1,9 p.p. la IPC. Majorarea cotei accizelor la țigări a fost factorul principal care a determinat creșterea prețurilor la mărfurile nealimentare (0,3 p.p.). Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 17,3%; încălțăminte – cu 9,6%; confecții - cu 5,8%; materiale de construcții - cu 4,3%; mobilă, frigidere și congelatoare – cu câte 4,1%, medicamente – cu 2,7% etc. Concomitent, s-au diminuat prețurile la autoturisme noi cu 4,9%, combustibili și carburanți – cu 1,4%.

Anularea în luna aprilie a compensațiilor oferite de Guvern pe parcursul sezonului rece 2022-2023 este factorul principal care a determinat majorarea tarifelor la servicii cu 2,5%, contribuind cu 0,6 p.p. la IPC. Totodată, acordarea de către Guvern începând cu luna noiembrie a compensațiilor pentru achitarea facturilor la gaz, energie termică și electrică pentru consumatorii casnici, a atenuat majorarea tarifelor. Ca rezultat, tarifele pentru gazele naturale au avut o contribuție negativă la IPC de -0,2 p.p., la energia electrică – de -1,3 p.p. Concomitent, creșterea tarifelor pentru încălzirea centralizată a influențat IPC cu doar 0,1 p.p., pentru apă și canalizare – cu 0,2 p.p., pentru apă caldă – cu 0,01 p.p.

Încetinirea bruscă a creșterii economice globale și materializarea riscurilor de intrare în recesiune sunt factorii de bază care temperează presiunile asupra prețurilor.

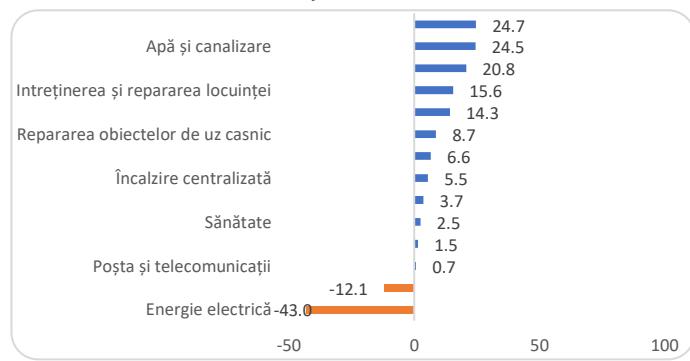
Conform datelor Băncii Mondiale, indicele prețului mediu la resursele energetice, după creșterea

Figura 2.5. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele mărfuri nealimentare, decembrie față de decembrie 2022, %

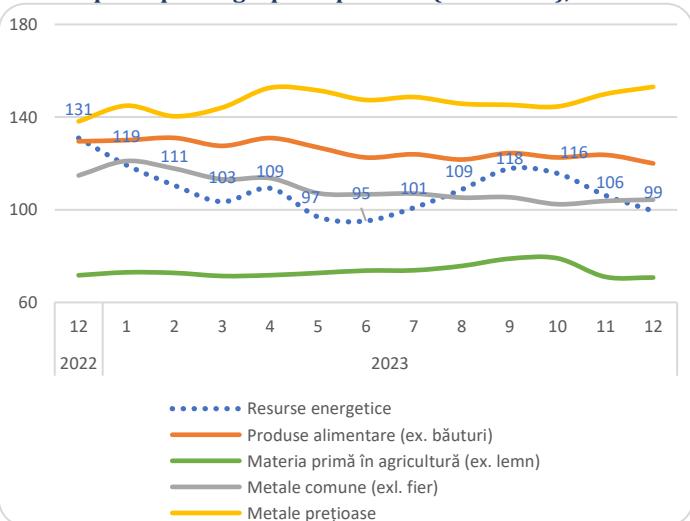
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.6. Creșterea (+) /scăderea (-) tarifelor la principalele servicii prestate populației, luna decembrie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.7. Dinamica indicilor prețurilor internaționale la principalele grupe de produse (2010=100), %

Sursă: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

înregistrată pe parcursul lunilor iulie-septembrie, a scăzut în octombrie-decembrie cu 15,5%, în general datorită diminuării prețului la petrol. Totodată, nivelul acestuia este cu 24% mai mic față de luna decembrie 2022 și cu 42,7% - față de iunie 2022 (atunci când a fost atins cel mai înalt nivel al prețurilor). De asemenea, de la începutul anului, prețurile la produsele alimentare (exclusiv băuturi) s-au micșorat cu 7,4%, la metale comune - cu 9,1%. Concomitent, prețurile la metale prețioase s-au majorat cu 10,8%, la materia primă agricolă (exclusiv lemn) - cu 0,3%.

2.2. Cursul de schimb și piața valutară

În anul 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 9,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 17,41 lei la 31.12.2023). Față de Euro, leul moldovenesc s-a apreciat cu 5%.

Factorii de influență asupra cursului de schimb

- ⬆️ fluctuațiile dolarului SUA și a monedei Euro pe piețele valutare internaționale;
- ⬆️ oferta de valută mai mare decât cererea pe piața valutară internă;
- ⬇️ intervențiile Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

În anul 2023 oferta netă de valută de la persoanele fizice a depășit cererea netă de valută din partea agenților economici cu 1,8%.

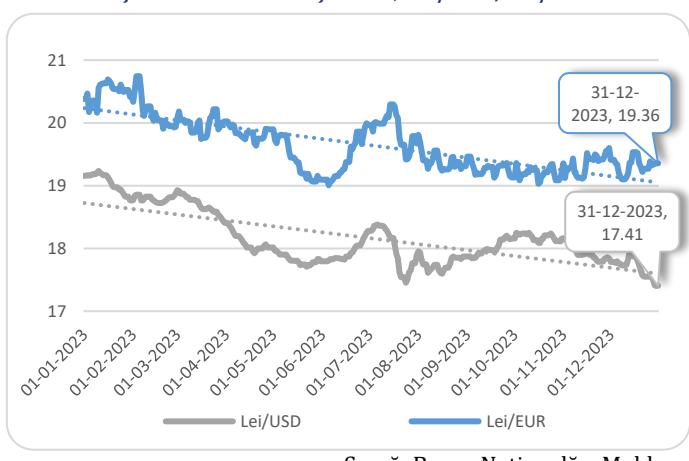
- ⬆️ **Oferta netă** de la persoanele fizice a constituit 2856,1 mil. dolari și s-a majorat cu 15,6% față de ianuarie-decembrie 2022.
- ⬇️ **Cererea netă** de valută din partea persoanelor juridice a constituit 2820,1 mil. dolari și s-a diminuat cu 6,6%.

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul anului 2023 a atins un record istoric 5453,1 mil. dolari (asigurând 6,7 luni de import), majorându-se cu 21,9% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022.

Factorii principali de modificare a stocului activelor valutare de rezervă:

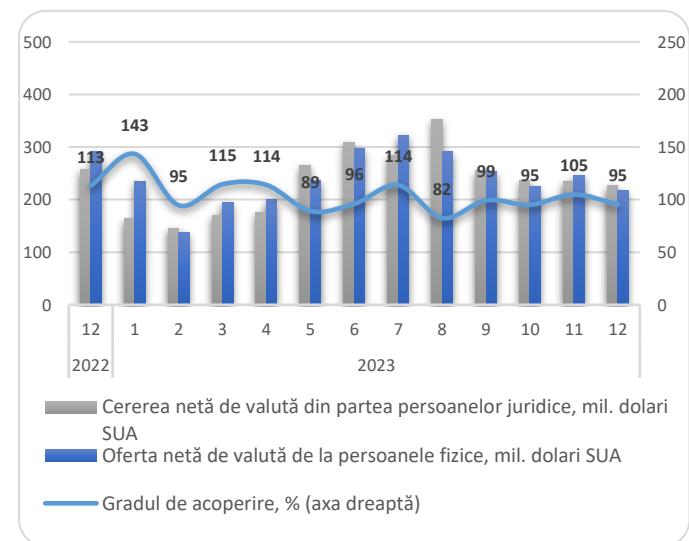
- ⬇️ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (563,3 mil. dolari);

Figura 2.8. Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

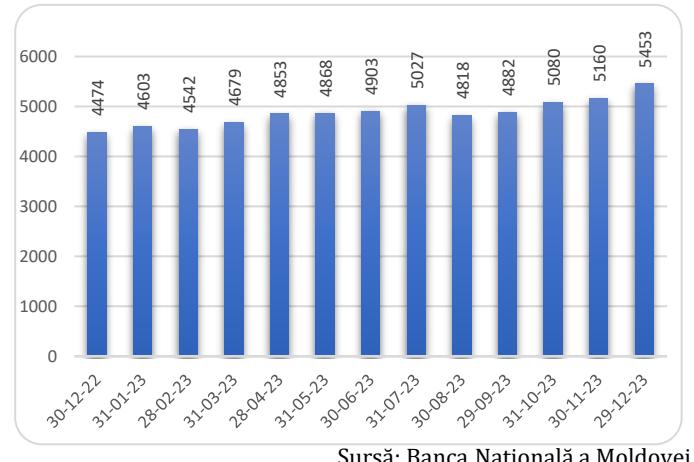
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.9. Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

- ⬇️ deprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (154,5 mil. dolari);
- ⬆️ înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor și pentru suport bugetar (884 mil. dolari);
- ⬆️ intervențiile pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută (347,7 mil. dolari);
- ⬆️ aprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (229,6 mil. dolari).

Figura 2.10. Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

2.3. Indicatorii monetari

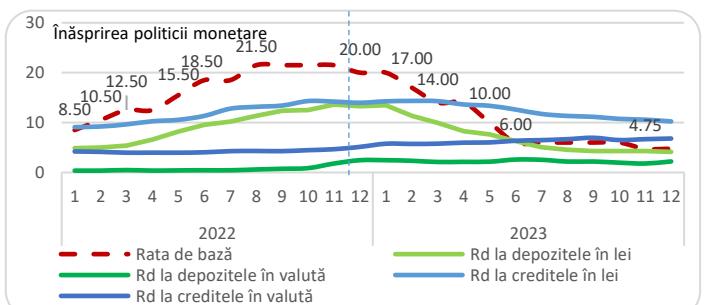
Conform deciziei BNM din 07.11.2023, rata de bază a fost micșorată până la 4,75%. Inversarea traiectoriei inflației anuale și conturarea unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate sunt factorii de bază care au determinat BNM să relaxeze politica monetară.

Portofoliul total de credite bancare la finele anului 2023 s-a majorat cu 3,7% de la începutul anului, soldul total însumând 63,9 mld. lei (21,3% în raport cu PIB).

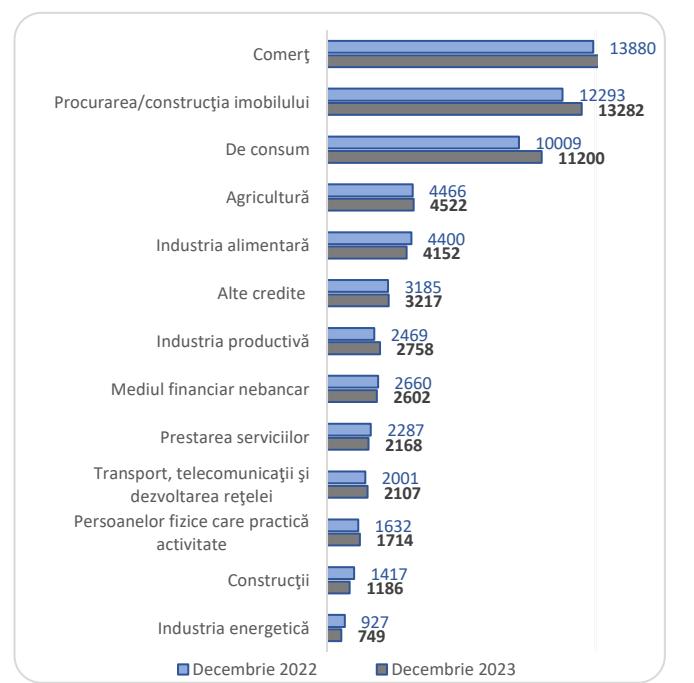
Cu o pondere de 60,4% din portofoliul total, soldul portofoliului de credite acordate **agenților economici** a însumat la sfârșitul lunii decembrie 38,6 mld. lei (12,8% în raport cu PIB), majorându-se de la începutul anului cu 0,6%. Majorarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost determinată de creditele acordate comerțului care, având o pondere de 36,9% din total, s-au majorat de la începutul anului cu 2,6%, fiind urmate de cele acordate mediului finanțier nebancar (7,1%) – cu 11,7% și agriculturii (11,7%) – cu 1,3%.

Totodată, creditele direcționate industriei alimentare, (10,8%) s-au micșorat cu 5,6%, iar cele acordate în domeniul construcțiilor (3,1%) – cu 16,3%.

Cererea la credite din partea persoanelor juridice stagnează. Volumul creditelor noi acordate persoanelor juridice în anul 2023 s-a majorat cu 2,1% față de anul 2022, constituind 38,4 mld. lei. Cererea pentru credite noi a crescut ușor preponderent

Figura 2.11. Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.12. Portofoliul de credite pe sectorul bancar la sfârșitul perioadei, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

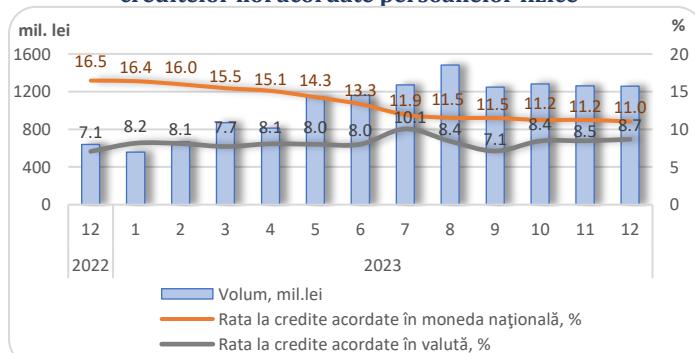
datorită creditării sectorului agricol, comerțului și mediului finanțier nebancar.

Rata dobânzii la creditele acordate în monedă națională (60,9% din suma totală) s-a micșorat în luna decembrie cu 3,5 p.p. comparativ cu decembrie 2022, iar la creditele acordate în valută străină s-a majorat cu 1,7 p.p.

La finele anului 2023 portofoliul de credite acordate **persoanelor fizice** a atins 25,3 mld. lei (8,4% în raport cu PIB), fiind în creștere cu 8,8% de la începutul anului. Majorarea portofoliului de credite a fost condiționată de creditele direcționate spre consum (44,3% din total) și creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (52,5%), care au crescut cu 11,9% și 8%, respectiv, în timp ce alte credite (3,3%) s-au diminuat cu 0,8%.

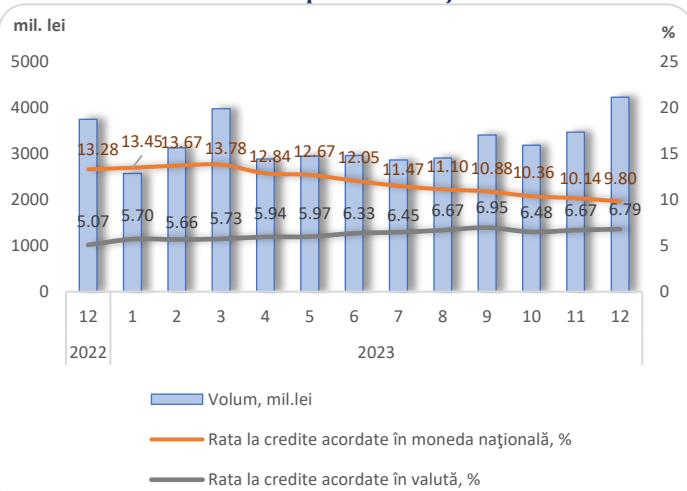
În anul 2023 volumul creditelor noi acordate persoanelor fizice s-a majorat cu 30,5% față de anul 2022, constituind 13 mld. lei. Creșterea a fost asigurată de înviorarea *creditele de consum* (72,7% în total), care s-au majorat cu 41,4% față de anul 2022. *Creditele pentru imobil* (25,6% din volumul total al creditelor noi acordate persoanelor fizice), de asemenea, au înregistrat o creștere de 14,8%. Această tendință a fost determinată de micșorarea cu 5,4 p.p. a ratei dobânzii la creditele acordate în monedă națională (97,6% din total). Totodată, *creditele pentru alte scopuri* (1,7% din total) rămân în diminuare cu 42,3%.

Figura 2.14. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor fizice

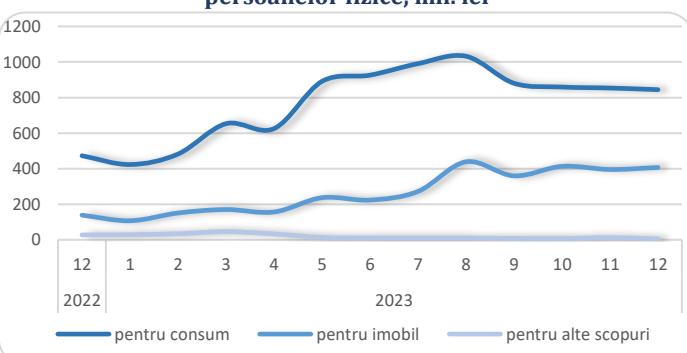
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.13. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.15. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor fizice, mil. lei

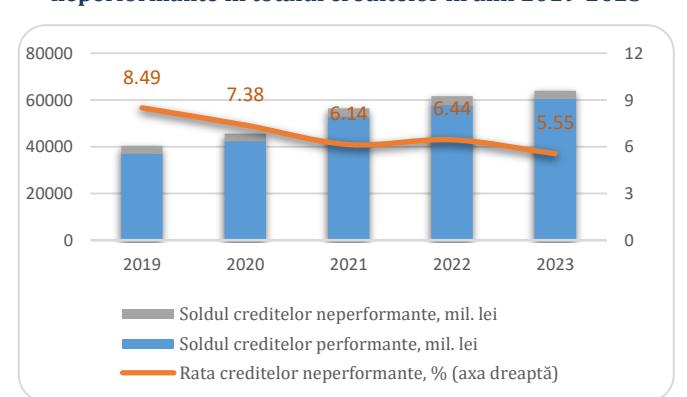

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În anul 2023, volumul creditelor neperformante s-a diminuat cu 10,7% până la 3,5 mld. lei. În consecință, ponderea creditelor neperformante în volumul total al creditelor s-a micșorat cu 0,9 p.p., ajungând la nivelul de 5,6%.

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 167,4%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale dispun de lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Figura 2.16. Evoluția soldului creditelor și a ratei creditelor neperformante în totalul creditelor în anii 2019-2023

Dobânzile relativ înalte au continuat să influențeze creșterea economiilor. Astfel, soldul depozitelor la sfârșitul anului 2023 s-a majorat de la începutul anului cu 20,7%, atingând un volum de 110,6 mld. lei.

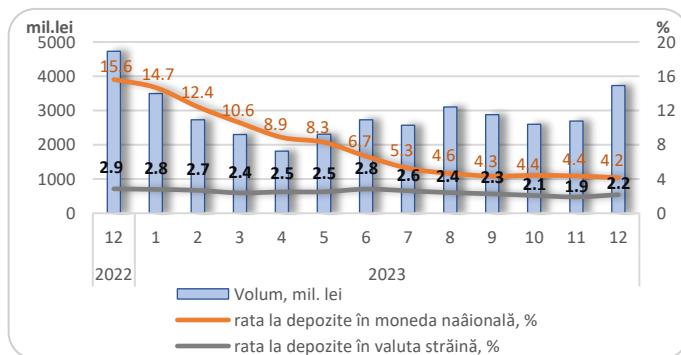
Soldul depozitelor în monedă națională (64,6% din volumul total) a crescut cu 26,2%, iar în valută străină – cu 11,7%.

Totuși, de la începutul anului 2023, în contextul diminuării ratelor la depozite, se atestă semnale de temperare a depozitelor noi atrase. În anul 2023 au fost atrase depozite noi în valoare de 212,9 mld. lei, sau cu 8,4% mai mult comparativ cu anul trecut. Circa 38 mld. lei (20,6%) au constituit depozitele noi la termen, fiind în diminuare cu 5,2%.

Persoanelor fizice le revin 75% (32,9 mld. lei) din volumul total al depozitelor noi la termen – cu 1,4% mai mult decât în anul 2022. Concomitent, volumul depozitelor noi la termen atrase de la **persoanele juridice** s-a diminuat cu 20,6%.

Depozitele au avut cea mai semnificativă contribuție pozitivă la creșterea masei monetare. La sfârșitul anului 2023 masa monetară M3 a constituit 149,2 mld. lei și s-a majorat cu 18,3% comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2022, creștere influențată preponderent de majorarea depozitelor (+15 p.p. contribuție), în timp ce contribuția banilor în circulație a fost de 3,3 p.p.

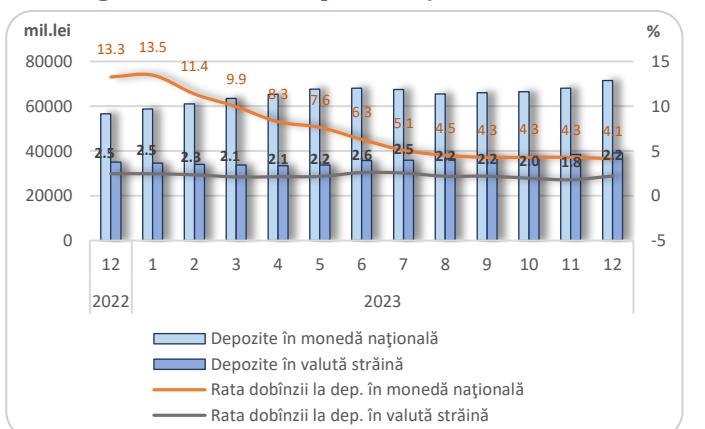
Figura 2.18. Dinamica lunări a depozitelor noi la termen atrase de la persoane fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

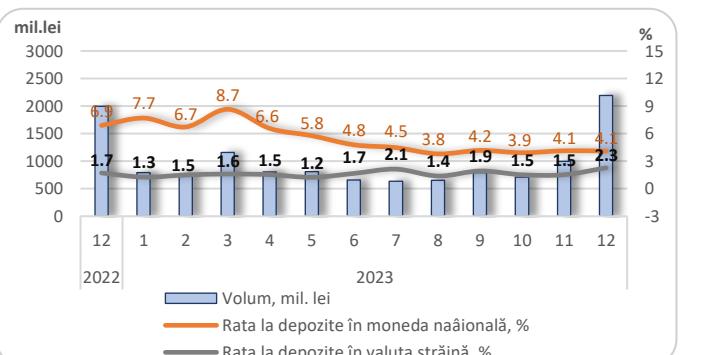
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.17. Soldul depozitelor și ratele dobânzii

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.19. Dinamica lunări a depozitelor noi la termen atrase de la persoanele juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

3. Finanțe publice

3.1. Bugetul public național

Conform datelor Ministerului Finanțelor, în anul 2023 la Bugetului public național au fost încasate venituri în valoare de 102 299,2 mil. lei, sau cu 11,8% mai mult față de aceeași perioadă din anul precedent. Totodată, în perioada de raport au fost realizate cheltuieli în sumă de 117 871 mil. lei, cu 17,4% mai mult. Ca pondere în PIB, veniturile au constituit 34,1%, iar cheltuielile – 39,2%.

În ianuarie-decembrie 2023, deficitul bugetar s-a soldat cu -15 571,8 mil. lei și s-a majorat de circa 1,8 ori comparativ cu perioada similară 2022 (-8 868,8 mil. lei). În raport cu PIB deficitul bugetar a constituit -5,2%, cu 2 p.p. mai mult față de anul 2022.

Evoluția veniturilor a fost determinată în mare parte de **încasările din impozite și taxe pe mărfuri și servicii**, care în ianuarie-decembrie 2023 s-au majorat cu 8,7% și au generat o contribuție semnificativă la creșterea veniturilor publice (+3,8 p.p.).

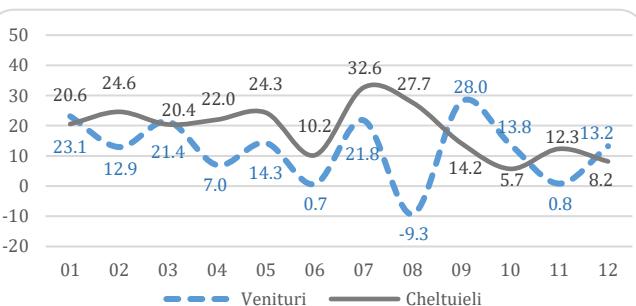
În structura impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii se evidențiază veniturile din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova, care au crescut cu 22%, semnalând relansarea consumului intern.

În același timp, se atestă o diminuare a veniturilor din TVA la mărfurile importate (-3%). Descreșterea prețurilor externe și aprecierea monedei naționale sunt factorii de bază care au diminuat valoarea mărfurilor importate, fapt ce a influențat reducerea încasărilor din TVA pe importuri.

Încasările din accize sunt în creștere. Veniturile obținute din accize s-au majorat cu 26,5% în anul 2023 în contextul creșterii cotelor la anumite categorii de mărfuri și extinderii listei subiecților care au obligația de a calcula și achita accize.

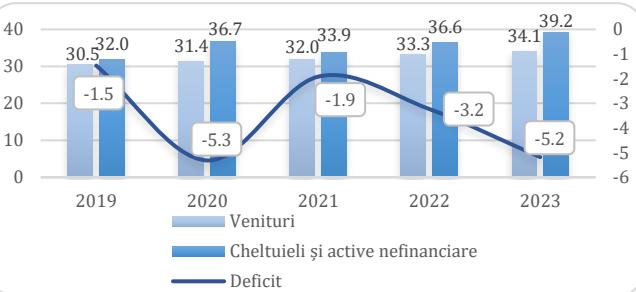
Se mențin în creștere încasările din veniturile salariale. Veniturile din prime de asigurare obligatorie de asistență medicală s-au majorat cu 18,1% și cu 15,9% - din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii. În rezultat, veniturile din contribuțiile salariale au influențat cu 4,5 p.p. creșterea veniturilor publice totale.

Figura 3.1. Evoluția lunară a veniturilor și cheltuielilor bugetare, ianuarie-decembrie 2023, %

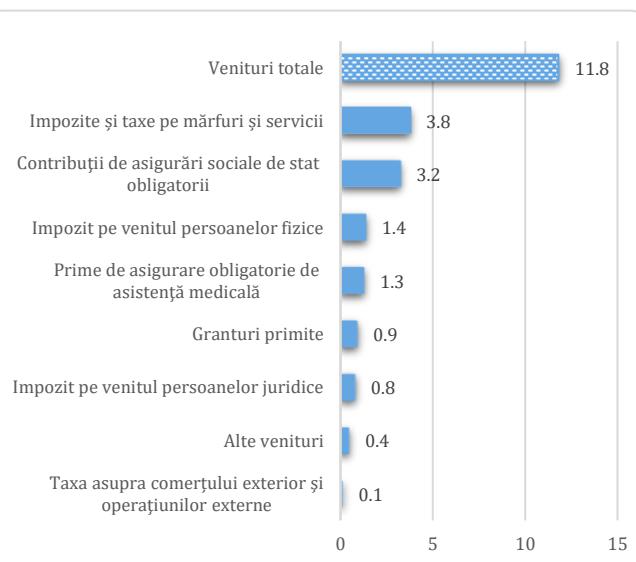
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.2. Bugetul public național raportat la PIB (%), anii 2019-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor, BNS, calcule MDED

Figura 3.3. Contribuția componentelor la creșterea veniturilor bugetare (p.p.), ianuarie-decembrie 2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Au fost în creștere și **încasările pe venitul atât al persoanelor fizice (+20,6%), cât și al persoanelor juridice (+7,9%)**, ceea ce denotă că activitatea agenților economici înregistrează rezultate pozitive în pofida crizelor care s-au suprapus. Creșterile înregistrate la acest grup de venituri au exercitat un impact de 2,2 p.p. la evoluția veniturilor publice totale.

Intrările de granturi s-au majorat. În anul 2023 au fost primite granturi de la organizații internaționale pentru realizarea proiectelor investiționale în valoare de 5 347 mil. lei, valoare mai mare cu 17,8% comparativ cu perioada anului precedent (4 539,4 mil. lei), contribuind pozitiv la creșterea veniturilor BPN cu 0,9 p.p.

În anul 2023 încasările la categoria „**Alte venituri**” a înregistrat o creștere de 9% față de perioada similară din anul precedent și a influențat veniturile bugetare totale cu 0,4 p.p. Au crescut încasările la pozițiile „*venituri din proprietate*” (+31,6%), „*alte venituri și venituri neidentificate*” (+24,6%), „*amenzi și sancțiuni*” (+9,6%), „*venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor*” (+2,3%).

Situată economică complicată din regiune și consecințele crizei energetice **mențin cheltuielile bugetare în creștere**, generând presiune asupra bugetului. În perioada anului 2023 se atestă creșterea tuturor cheltuielilor bugetare.

Din valoarea totală a cheltuielilor bugetare ponderea cea mai mare (38,2%) revine cheltuielilor pentru protecția socială, care în ianuarie-decembrie curent au înregistrat o creștere cu 15,4% față de perioada similară din anul precedent, generând cel mai mare impact asupra cheltuielilor bugetare – 6 p.p.

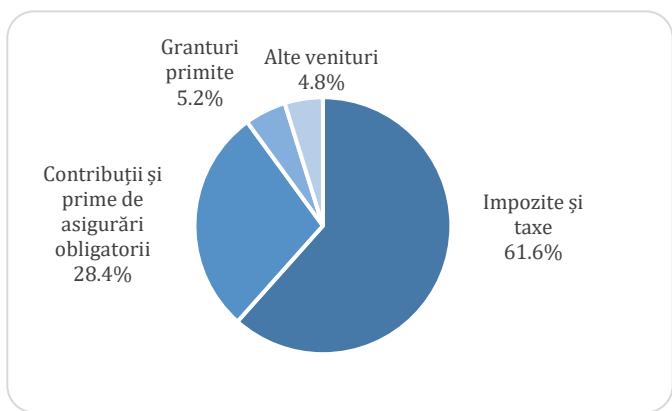
Serviciile de stat cu destinație generală au crescut cu 39,7% (+3,3 p.p. contribuție), cheltuielile pentru serviciile în domeniul învățământ - cu 18,5% (+2,9 p.p. contribuție), ocrotirea sănătății - cu 16,8% (+2,3 p.p. contribuție), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale - cu 30,1% (+0,9 p.p. contribuție), cultură, sport, tineret, culte și odihnă - cu 27,9% (+0,6 p.p. contribuție), apărare națională – cu 70,9% (+0,6 p.p. contribuție), ordine publică și securitate națională – cu 7% (+0,4 p.p. contribuție), serviciile în domeniul economiei - cu 3,5% (+0,4 p.p. contribuție).

Figura 3.4. Încasările bugetare lunare din TVA în anii 2022-2023, mil.lei

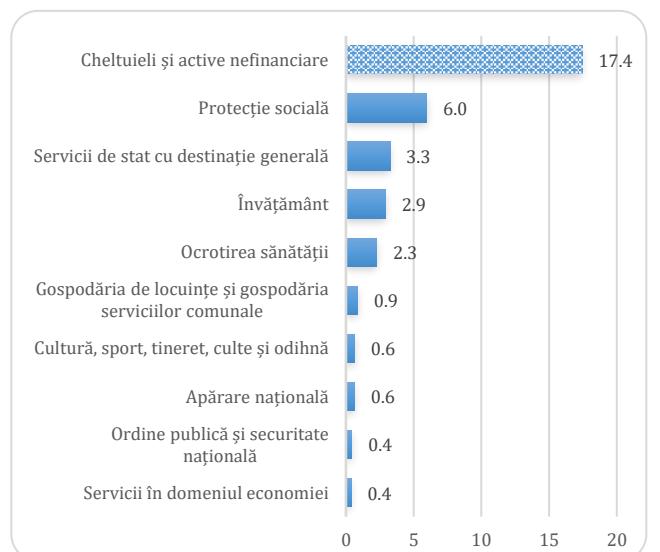
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.5. Structura veniturilor bugetare în ianuarie-decembrie 2023 (%)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.6. Contribuția componentelor la creșterea cheltuielilor (p.p.) în ianuarie-decembrie 2023 (clasificăția funcțională)

Sursă: Ministerul Finanțelor

3.2. Datoria de stat administrată de Guvern

Necesitatea de finanțare a deficitului bugetar menține în creștere datoria de stat. La situația din 31 decembrie 2023 soldul datoriei de stat a însumat 104 mld. lei și a înregistrat o majorare cu 9,9% comparativ cu aceeași situație a anului precedent.

Raportată la PIB, datoria de stat a constituit 34,6%, fiind cu doar 0,1 p.p. mai mult față de anul 2022. Datoria de stat internă a constituit 13,2% în raport cu PIB, în timp ce datoria externă - 21,4%.

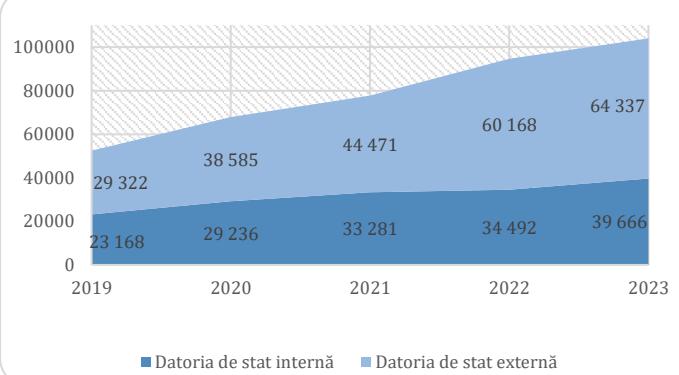
Cu o pondere de 38,1% în valoarea totală a datoriei de stat, **datoria internă** pentru anul 2023 a constituit 39,7 mld. lei și s-a majorat cu 15% față de anul 2022. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat pe piața primară, al căror volum de la începutul anului curent a crescut cu 27,7%.

În structura valorilor VMS se evidențiază unele modificări: s-a majorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 364 zile cu 5,4 p.p., ajungând la 57,9%. Totodată, s-a micșorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 91 zile cu 1,1 p.p. (până la 2%), 182 zile - cu 2,7 p.p. (până la 29,3%), 3 ani - cu 0,8 p.p. (1,8%), 5 ani - cu 2,1 p.p. (3%). Ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 2 ani a rămas constantă la 3,8%.

- ⇒ Rata medie a dobânzii la VMS s-a micșorat de la 20% (decembrie 2022) până la 5,9% (decembrie 2023).
- ⇒ Investitorii din sectorul bancar domină piața VMS, cu 75,7%.

Datoria de stat externă (pondere de 61,9% în total), a însumat 64,3 mld. lei și s-a majorat cu 6,9%. În valută străină datoria de stat externă a constituit 3696,2 mil. dolari și a înregistrat creștere cu 17,7% comparativ cu sfârșitul lunii decembrie 2022. Majorarea intrărilor de surse externe de finanțare a condiționat creșterea datoriei de stat externe.

Figura 3.7. Datoria de stat la data de 31 decembrie, anii 2019-2023, mil. lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.8. Ponderea datoriei de stat raportată la PIB (%), anii 2019-2023

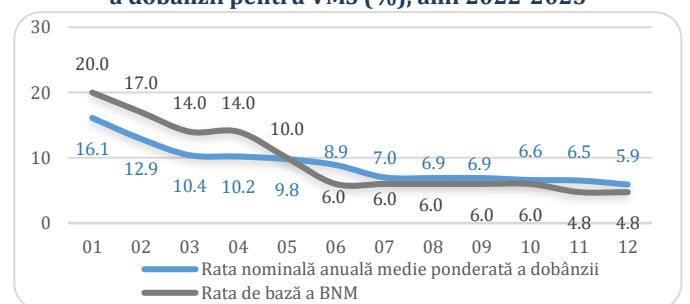
Sursă: Ministerul Finanțelor, BNS, calcule MDED

Figura 3.9. Evoluția lunară a datoriei de stat internă și externă (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.10. Dinamica ratei nominale medie anuale ponderate a dobânzii pentru VMS (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți externe

Deși necesarul de finanțare externă a țării s-a diminuat, acesta rămâne la nivel înalt. Prețurile reduse la resursele energetice și produsele alimentare, cererea internă slabă și războiul din țara vecină s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe pentru anul 2023. Cererea internă și diminuarea prețurilor la bunurile importate au determinat scăderea cu 6,5% a valorii importurilor de bunuri, ceea ce a condus la diminuarea deficitului contului curent cu 20,5%. Prin urmare, necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a atins nivelul de 11,4%, comparativ cu 17% în anul 2022.

Perspectivele incerte accentuate de conflictul armat din țara vecină au determinat micșorarea cu 28,8% a fluxului de intrări a investițiilor străine directe în țara noastră.

În aceste condiții, creditele comerciale și avansurile, precum și împrumuturile noi contractate de administrația publică au constituit principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în anul 2023.

Contul curent și contul de capital

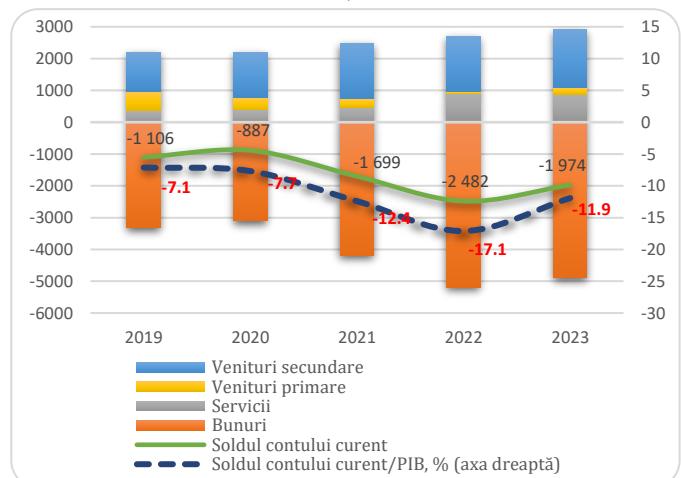
Deficitul contului curent s-a micșorat, constituind 11,9% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 1973,7 mil. dolari și s-a diminuat cu 20,5% comparativ cu anul 2022.

Situația soldurilor principalelor componente ale contului curent se prezintă astfel:

- comerț cu bunuri: -4887,81 mil. dolari (-5,9%);
- comerț cu servicii: 885,8 mil. dolari (-2,5%);
- venituri primare: 209,8 mil. dolari (+3,5 ori);
- venituri secundare: 1818,5 mil. dolari (+4,4%).

Îmbunătățirea soldului contului curent a fost determinată de scăderea deficitului balanței comerciale, precum și de evoluția pozitivă a excedentelor veniturilor primare și celor secundare.

Figura 4.1. Principalele componente ale contului curent în anii 2019-2023, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Exporturile de bunuri au constituit 3425,5 mil. dolari (-7,5%) și au fost determinate în general de:

- ⬇ diminuarea prețurilor internaționale la bunurile exportate;
- ⬇ cererea externă, în special, de porumb, semințe de floarea-soarelui etc;
- ⬇ conflictul militar în Ucraina.

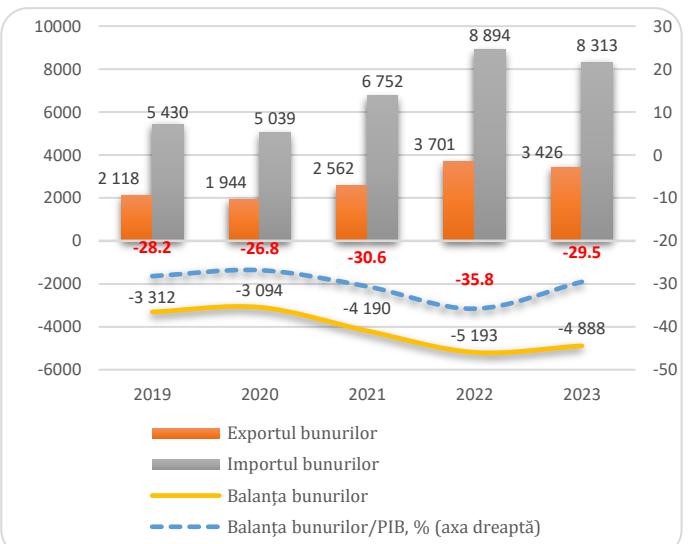
Importurile de bunuri au constituit 8313,3 mil. dolari (-6,5%), fiind determinate de:

- ⬇ cererea internă pentru bunurile importate, în special, la gaz natural, uleiuri de petrol și produsele agroalimentare, cum ar fi semințe și ulei de floarea-soarelui;
- ⬇ micșorarea prețurilor internaționale la bunurile importate.

Exportul serviciilor s-a majorat cu 7%, în general, datorită creșterii serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+22,9%), altor servicii pentru afaceri (+31,3%) și serviciilor de transport (+7,9%).

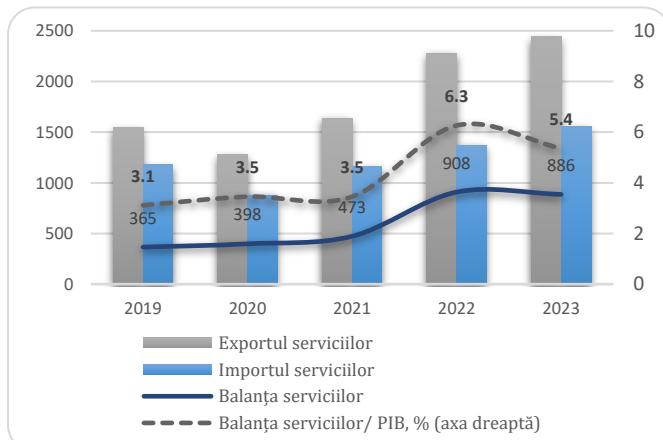
Importul serviciilor s-a majorat cu 13,4%. În cadrul acestora s-au majorat importurile serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+27,6%), de călătorii (+19,9%) și de transport (+3,7%).

Figura 4.2. Comerțul internațional cu bunuri în anii 2019-2023, mil. dolari

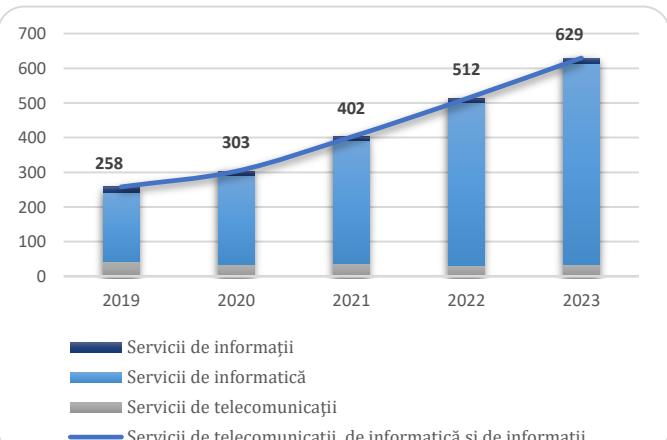
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.3. Comerțul internațional cu servicii în anii 2019-2023, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

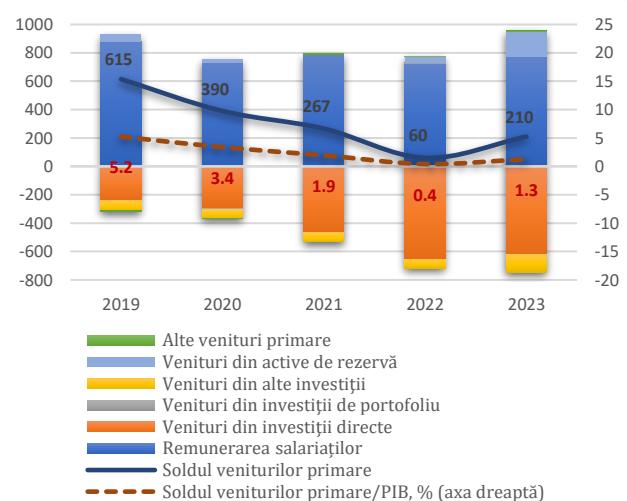
Figura 4.4. Exportul serviciilor de telecomunicații, informatică și informații în anii 2019-2023, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** a constituit 209,8 mil. dolari, comparativ cu 59,7 mil. dolari înregistrat în anul 2022, datorită creșterii de circa 4 ori a veniturilor din gestionarea rezervelor (până la 179,4 mil. dolari), precum și creșterii cu 6,7% a intrărilor veniturilor aferente remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată angajatorilor nerezidenți (până la 889,8 mil. dolari). Concomitent, s-au majorat de 2,1 ori ieșirile de venituri sub formă de dobânzile către plată la alte investiții (până la 138,7 mil. dolari).

**Figura 4.5. Veniturile primare nete
în anii 2019-2023, mil. dolari**

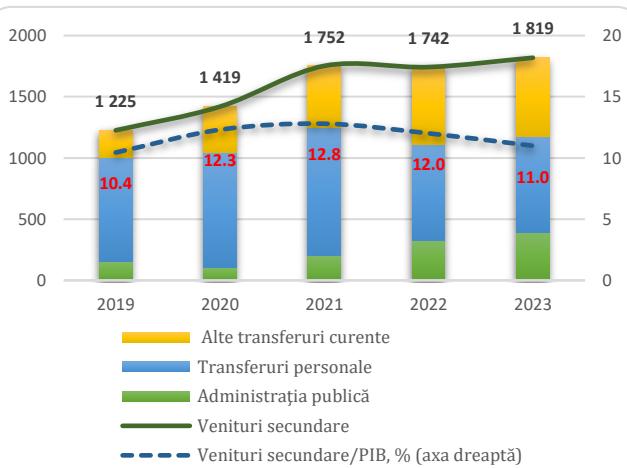
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 1818,5 mil. dolari (+4,4%).

Această situație s-a datorat, în special, diminuării cu 19% a ieșirilor transferurilor personale în mărime de 334,3 mil. dolari, în timp ce intrările acestora s-au micșorat cu doar 6,7% (până la 1122,6 mil. dolari).

De asemenea, s-a majorat cu 2,2% volumul asistenței tehnice și granturilor primite în cadrul cooperării internaționale, acestea constituind 575,9 mil. dolari.

**Figura 4.6. Veniturile secundare nete
în anii 2019-2023, mil. dolari**

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 81,9 mil. dolari, de 4,1 ori mai mare față de cel înregistrat în anul 2022.

Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 49,6 mil. dolari (+22%). Intrările nete înregistrate la sectorul privat au însumat 32,4 mil. dolari, spre deosebire de ieșirile în mărime de 20,4 mil. dolari înregistrate în anul 2022.

Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, **necesarul net de finanțare externă** a constituit -1891,8 mil. dolari (11,4% în raport cu PIB).

Contul financiar

Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 1837,5 mil. dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 1068,2 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 769,2 mil. dolari.

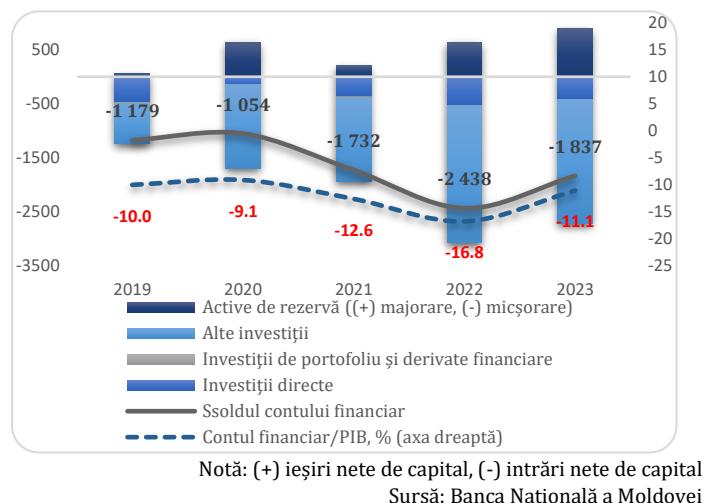
Sursa principală de finanțare a deficitului contului curent o constituie intrările nete de capital sub formă de credite comerciale și avansuri, precum și împrumuturile noi contractate de administrația publică. De asemenea, la

finanțarea deficitului contului curent au contribuit și investițiile directe, în special pe seama reinvestirii profiturilor de nerezidenți.

Principalele componente ale contului finanțier:

- investiții străine directe: -416,3 mil. dolari (-23,1% față de anul 2022);
- investiții de portofoliu: -0,3 mil. dolari (față de +0,7 mil. dolari în anul 2022);
- derivate financiare: 0 mil. dolari față de -1,4 mil. dolari în anul 2022);
- alte investiții: -2312,2 mil. dolari (-8,7%);
- active de rezervă: +891,3 mil. dolari (+39,8%).

Figura 4.7. Contul finanțier în anii 2019-2023, mil. dolari

Investițiile străine directe (ISD) au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 416,3 mil. dolari (cu 23,1% mai puțin față de anul 2022), ca urmare a creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 417 mil. dolari. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 0,7 mil. dolari.

Intrările capitalului sub formă de ISD s-au diminuat cu 28,8% față de nivelul înregistrat în anul 2022, determinate de micșorarea intrărilor de participații nete la capital (-57,4%) și profitului reinvestit (-17,1%).

Figura 4.8. Achiziția netă de active financiare a ISD pe instrumente în anii 2019-2023, mil. dolari

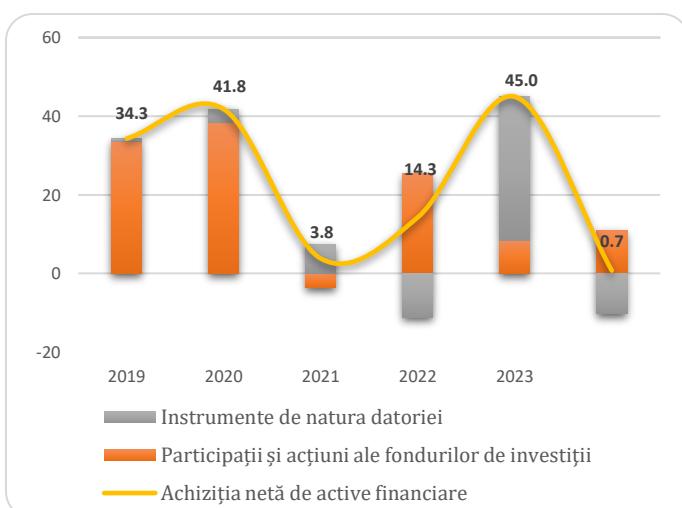
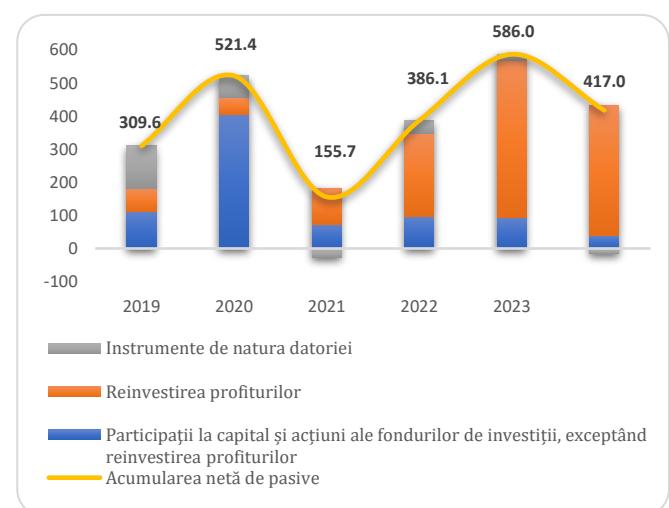

Figura 4.9. Acumularea netă de pasive a ISD pe instrumente în anii 2019-2023, mil. dolari

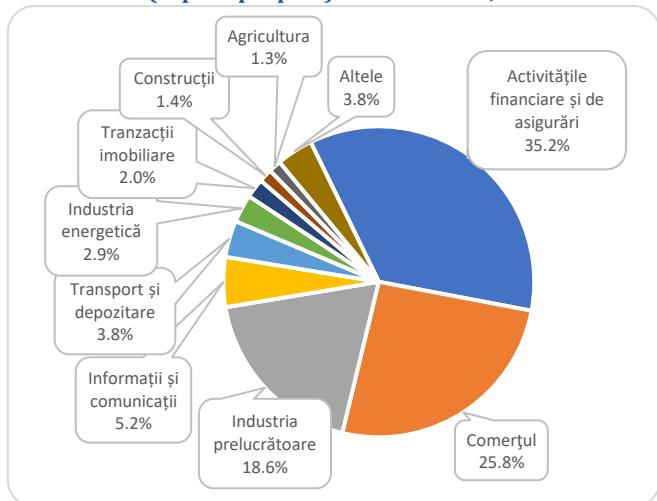

Stocul total de pasive sub formă de ISD la 31.12.2023 a fost evaluat la 5533,9 mil. dolari (în creștere cu 11,9% față de 31.12.2022), din care participații la capital dețin o pondere de 66% (+18,8%), iar împrumuturile de datorie – 34% (+0,5%).

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră – 86,3%, din alte țări – 13%, din CSI – 0,7%. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Marea Britanie, Bulgaria, Franța etc.

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (35,2% din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu), comerțul (25,8%) și industria prelucrătoare (18,6%).

Figura 4.10. Structura ISD pe activități economice (capital propriu) la 31.12.2023, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

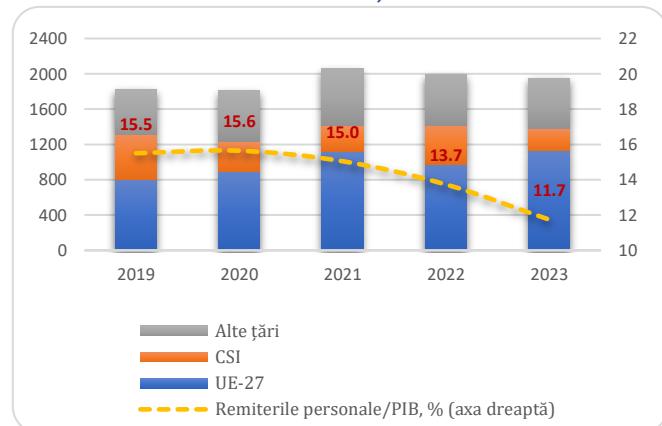
Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul anului 2023 cu 891,3 mil. dolari, contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

Remiterile personale²

Conform datelor statisticii Balanței de plăti, în anul 2023 volumul remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova a constituit 1946,3 mil. dolari (11,7% în raport cu PIB), fiind în diminuare cu 2% comparativ cu anul 2022.

Au crescut cu 15,4% remiterile primite din țările UE (57,9% din total). Concomitent, remiterile primite din țările CSI și din alte țări s-au micșorat cu 42,8% și 0,3%, respectiv.

Figura 4.11. Remiterile personale primite de rezidenți Republicii Moldova din străinătate în anii 2019-2023, mil. dolari

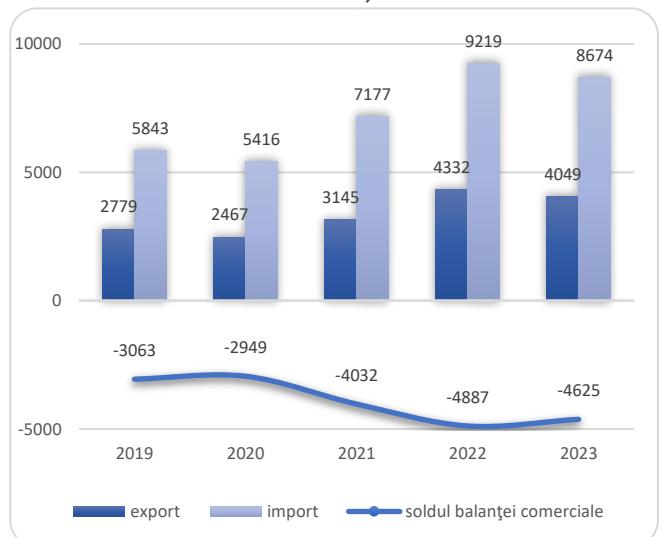
Sursă: Banca Națională a Moldovei

² Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la Balanța de plăti și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

4.2. Comerțul internațional cu mărfuri

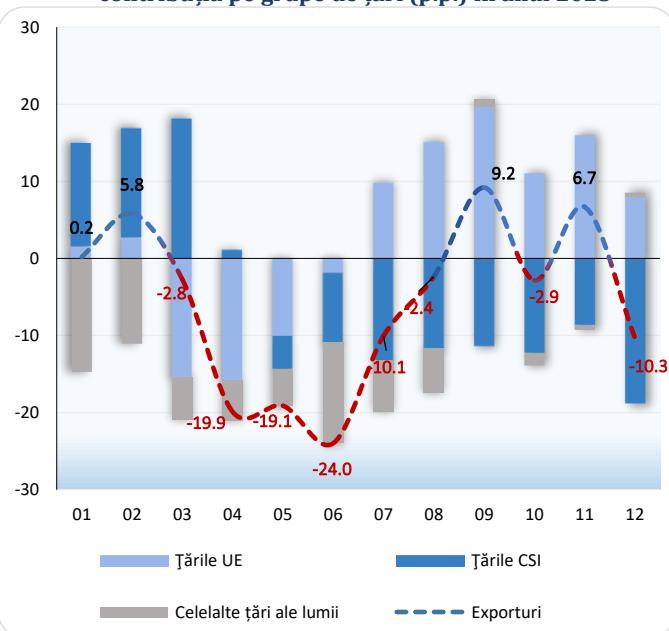
Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în anul 2023 a fost de 12722,3 mil. dolari SUA, înregistrând o scădere de 6,1% față de anul 2022. Exporturile (FOB) s-au diminuat cu 283,3 mil. dolari (-6,5%) și importurile (CIF) - cu 545,3 mil. dolari (-5,9%). În rezultat, deficitul balanței comerciale s-a diminuat cu 5,4%, de la -4886,7 mil. dolari până la -4625,1 mil. dolari.

Figura 4.12. Evoluția comerțului internațional cu mărfuri în anii 2019-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.13. Evoluția lunară a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.) în anul 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.14. Evoluția lunară a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.) în anul 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.1. Exporturi (FOB)

În anul 2023 exporturile s-au diminuat cu 6,5%, cauzate de scăderile successive accentuate din lunile martie-august. Diminuarea cererii externe, a potențialului de export, determinat în mare parte de producția industrială în descreștere, reducerea prețurilor externe sunt factorii de bază care au influențat involuția exporturilor.

Exporturile de mărfuri spre UE au crescut.

Spre **țările Uniunii Europene** exporturile au constituit circa 65,4% din total, fiind în creștere cu 4,3%. Astfel contribuția pozitivă la evoluția exporturilor a fost de 2,52 p.p.

Exporturile spre **țările CSI** s-au micșorat cu 14%. Alcătuind o pondere de 22,1% din total, au contribuit negativ la evoluția exporturilor cu 3,37 p.p.

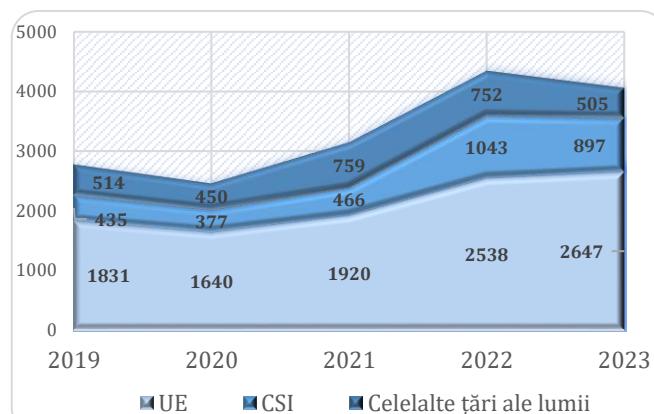
Exporturile către grupul **celealte țări ale lumii** au scăzut semnificativ – cu 32,8%. Cu o pondere de 12,5% în total, acestea au contribuit negativ la evoluția exporturilor cu 5,69 p.p.

Primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit circa 80% din exporturi.

România, cu o pondere de 35,1% (1420,8 mil. dolari) în total exporturi, a fost principalul partener comercial al RM. Exporturile spre această țară s-au majorat cu 14,5%, contribuția pozitivă la evoluția exportului total fiind de +4,2 p.p. Ponderea cea mai înaltă (19,9%) a constituit exportul de *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale) și alte conductoare electrice izolate*, acestea înregistrând o scădere de 2,4% față de anul 2022 în expresie valorică. Exportul de *ulei de semințe de floarea-soarelui* a format 13,4% din valoarea totală a exporturilor spre România, iar cantitatea acestora în perioada vizată s-a majorat de circa 3,8 ori. Volumul fizic al exportului de *grâu și meslin* a crescut semnificativ (de circa 5,7 ori), contribuind cu o pondere de 10,5% în valoarea totală a exportului spre România. O creștere semnificativă a cantității de circa 3,1 ori a înregistrat exportul de *semințe de rapiță*. Concomitent au fost înregistrate scăderi, în expresie naturală, ale volumelor exportate de *semințe de floarea soarelui* cu 17,7%, iar a celui de *porumb* – cu 22% comparativ cu anul 2022.

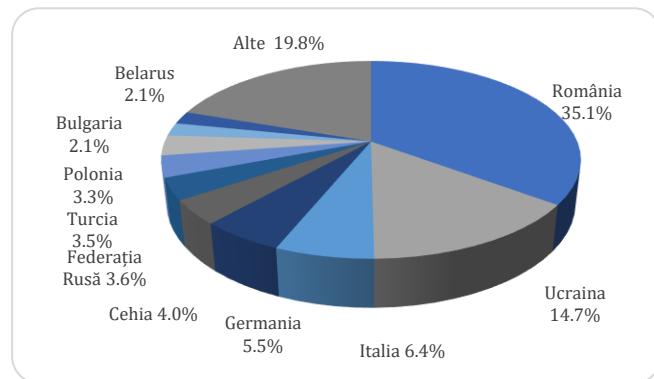
Spre **Ucraina**, al doilea importator major de producție moldovenească, au fost livrate 14,7% (595,3 mil. dolari) din total exporturi, volumul exportat diminuându-se cu 17,3%. Cea mai mare pondere revine exporturilor de *uleiuri din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase* (66,3% din total), acestea micșorându-se cu 29,1% în anul 2023. Ponderi înalte au deținut *alcoolul etilic nedenaturat, distilate, rachiuri, lichioruri și alte băuturi spirtoase* (4,9%), *energie electrică* (3,8%), *medicamente* (2%).

Figura 4.15. Exporturile cu mărfuri pe grupe de țări în anii 2020-2023, mil. dolari

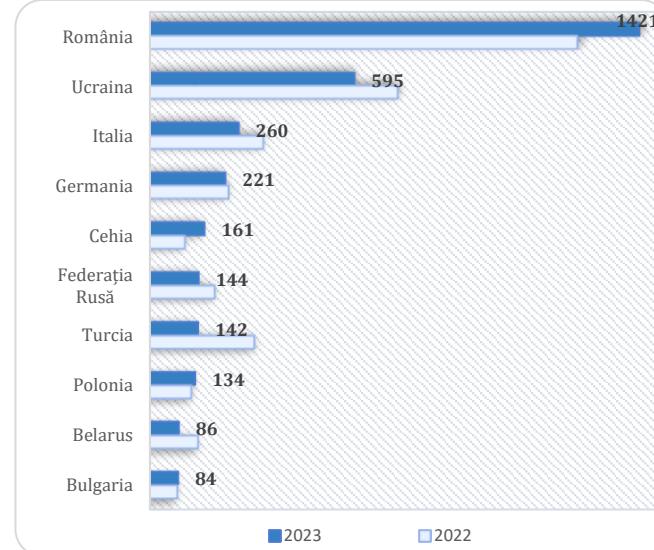
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.16. Ponderea principalelor țări - partenere în derularea exporturilor în anul 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.17. Exporturile în principalele țări - partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

S-au majorat exporturile spre **Cehia** (160,9 mil. dolari) - de circa 1,5 ori, din care 79% au constituit *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale)* și care au sporit de circa 1,9 ori, **Polonia** (133,5 mil. dolari) - cu 9,2%, din acestea 32,6% - *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale)*, **Belarus** (84,1 mil. dolari) - cu 3,6%, inclusiv *vinurile din struguri proaspeți* au format 28,9%, iar *alcoolul etilic nedenaturat, distilate, rachiuri, lichioruri și alte băuturi spirtoase* - 14,5%.

S-au diminuat exporturile spre **Italia** (260 mil. dolari) cu 21,5%, **Germania** (221,3 mil. dolari) - cu 4,1%, **Federația Rusă** (144,1 mil. dolari) - cu 24,2%, **Turcia** (142,3 mil. dolari) - de circa 2,1 ori, **Bulgaria** (86,1 mil. dolari) - cu 39,4% și cumulativ acestea au sustras din creșterea exporturilor (-8 p.p.).

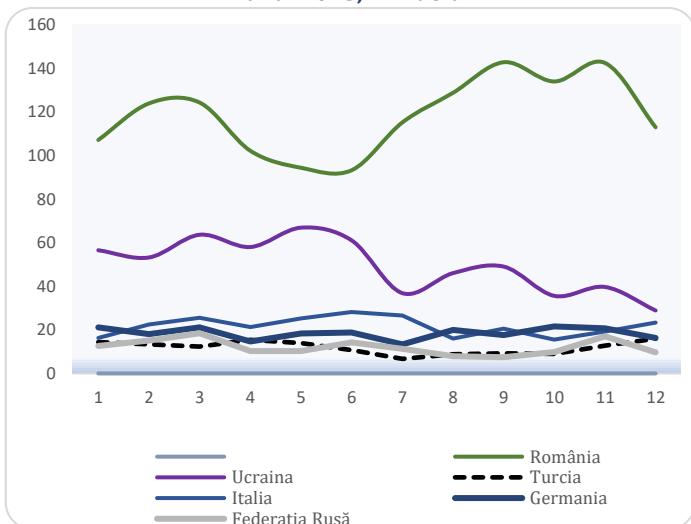
Exporturile pe secțiuni de mărfuri, conform Nomenclaturii Combinată a Mărfurilor (NCM)

Circa 62% din secțiuni de mărfuri au înregistrat scăderi ale exporturilor.

Secțiunile de mărfuri cu contribuție negativă la evoluția exporturilor:

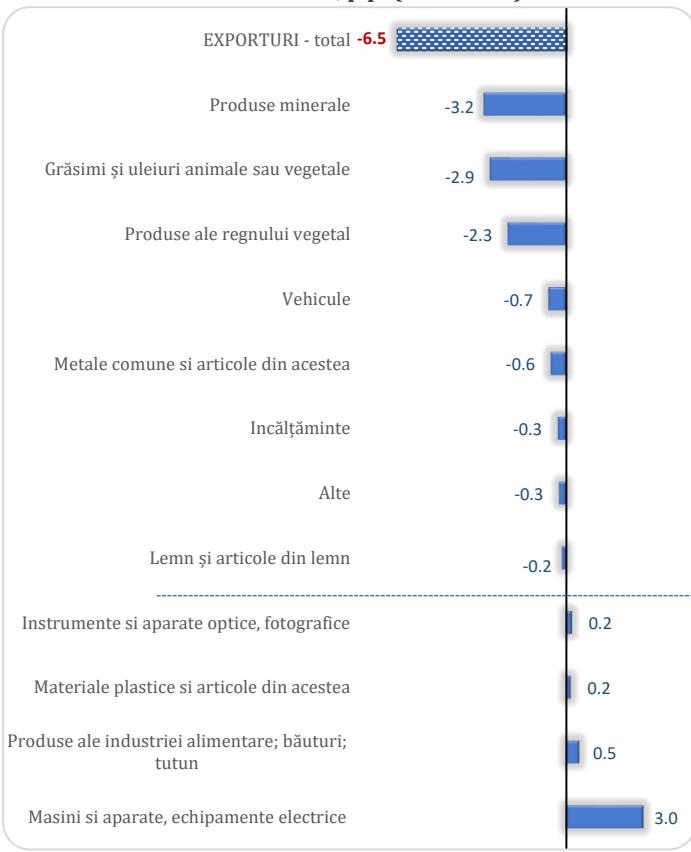
- **produse minerale** - s-au diminuat cu 22,5% și au influențat negativ evoluția exporturilor cu - 3,2 p.p., în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina;
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** - au scăzut cu 34% (-2,9 p.p.);
- **produse ale regnului vegetal** - cu 9,1% (inclusiv grupele: *semințe și fructe oleaginoase* în diminuare cu 28,2%, gradul de influență la scăderea exporturilor constituind -2,5 p.p., *cereale* - cu 3,3% (-0,3 p.p.));
- **vehicule** - s-au diminuat cu 28,8% (inclusiv *vehicule terestre* - cu 33,8% (-0,8 p.p.));
- **metale comune și articole din metale comune** - în descreștere cu 24,1% (din care *fontă, fier și otel* - de circa 2,9 ori (-0,3 p.p.));
- **încălțăminte; obiecte de acoperit capul, umbrele** - în diminuare cu 33,9% (-0,3 p.p.).

Figura 4.18. Exporturile lunare în principalele țări partener în anul 2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.19. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor (p.p.) pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (anul 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

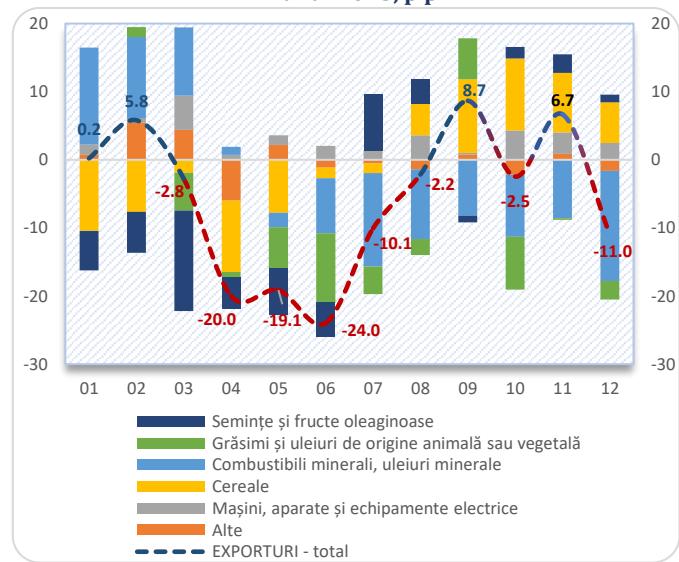
Secțiunile de mărfuri cu contribuția pozitivă la dinamica exporturilor:

- **mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora** - în creștere cu 21,7% (din care *mașini, aparate și echipamente electrice* și

părți ale acestora - cu 18,1% (+2,2 p.p.); reacțoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora - cu 53,5% (+0,7 p.p.), din acestea, mașini și aparate pentru prepararea sau fabricarea industrială a alimentelor ori a băuturilor, altele decât mașinile și aparatele pentru extragerea ori prepararea uleiurilor sau a grăsimilor - în creștere de 10,3 ori; mașini automate de prelucrare a datelor și unități ale acestora cititoare magnetice sau optice - au sporit cu 69%;

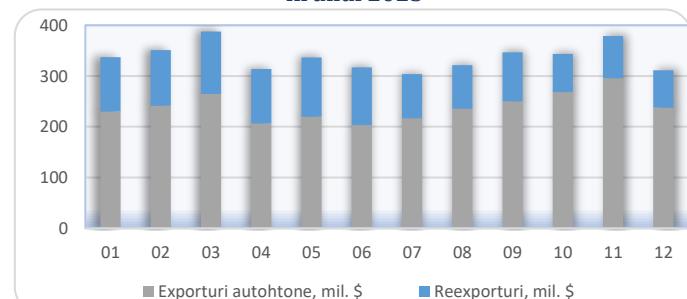
- produse ale industriei alimentare; băuturi; tutun** - în creștere cu 4,7% (din care băuturi, lichide alcoolice și oțet - cu 3,1% (+0,2 p.p.), preparate din legume, din fructe, nuci sau din alte părți de plante - cu 2,85% (+0,1 p.p.), reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare; alimente preparate pentru animale - cu 20,5% (+0,3 p.p.);
- materiale plastice și articole din material plastic; cauciuc și articole din cauciuc** - în creștere cu 10,6% (inclusiv materiale plastice și articole din material plastic - cu 10,3% (+0,2 p.p.);
- instrumente și aparate optice** - s-au majorat cu 27,9% (+0,2 p.p.) etc.

Figura 4.20. Gradul de influență a principalelor grupuri de mărfuri la creșterea (+)/descreșterea (-) exporturilor lunare în anul 2023, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.21. Evoluția lunară a exporturilor autohtone și a reexporturilor de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) în anul 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.2. Importuri (CIF)

Diminuarea prețurilor externe, temperarea activității economice și a cererii interne au generat scăderea importurilor cu 5,9% în anul 2023 față de anul 2022.

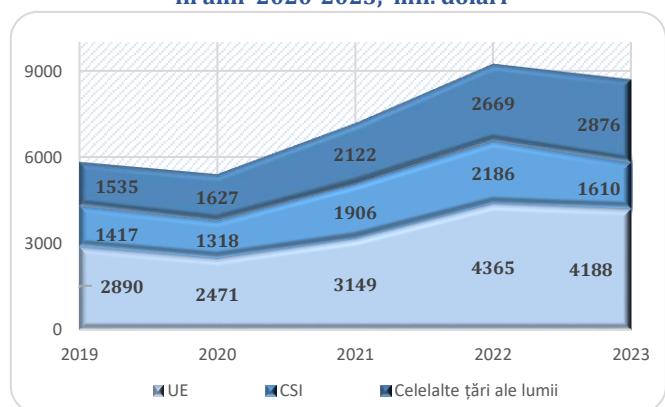
Importurile din țările UE și din țările CSI s-au diminuat.

Importurile din țările UE au înregistrat o scădere de 4,1%. Cu o pondere de 48,3% din total, contribuția negativă la dinamica importurilor a fost de 1,9 p.p.

Importurile din țările CSI s-au diminuat semnificativ - cu 26,3%. Cu o pondere de 18,6% din total, importurile din CSI au contribuit negativ la evoluția importurilor totale cu 6,3 p.p.

Grupul **Celealte țări ale lumii**, deținând o pondere de 33,2%, au înregistrat o creștere de 7,8%, contribuția pozitivă la evoluția importurilor fiind de 2,3 p.p.

Figura 4.22. Importurile cu mărfuri pe grupuri de țări în anii 2020-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Din primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM, au fost importate 72,5% din mărfuri, acestea, în mare parte, înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu anul 2022.

România, după creșterile semnificative ale importurilor în primele 5 luni 2023, au înregistrat o scădere de 21,1% în anul 2023. Cu o pondere de 15% (1300 mil. dolari) din total importuri, a contribuit negativ la evoluția importurilor cu -3,8 p.p. Circa 55% din valoarea importurilor din România constituie importul de *uleiuri de petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, valoarea cărora s-a diminuat cu 27,6% față de anul 2022. Grupul *fibre, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale)* au format 2,8% din importurile totale din România, acestea micșorându-se cu 21,1% față de anul 2022. De asemenea și importul de energie electrică s-a diminuat de circa 2,7 ori. *Gazul de sondă și alte hidrocarburi gazoase* au format 4,3% din total.

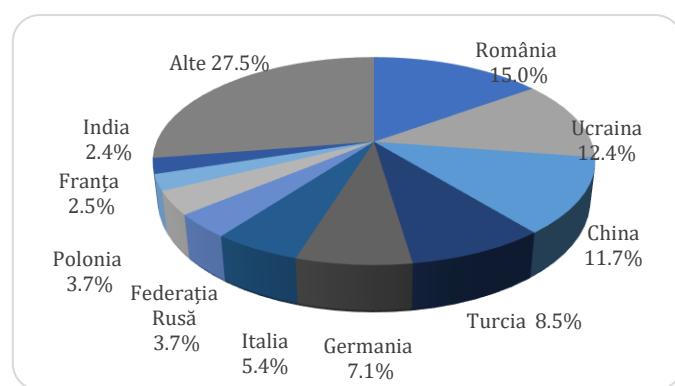
Ucraina s-a clasat pe locul doi în derularea importurilor. Importul din Ucraina s-a majorat cu 26,1% și a constituit 1076,2 mil. dolari. Cu o pondere de 12,4% în total, a influențat pozitiv evoluția importurilor cu 2,4 p.p. Ponderea principală (31,4% din total) au format importurile de *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase*, acestea nefiind prezente în anul 2022. Cu o pondere de 2,5% valoarea importului de *carne și organe comestibile, proaspete, refrigerate sau congelate de pasăre* a fost în creștere cu circa 29,6%. S-a majorat volumul fizic al importurilor de *lemn tăiat sau despicate longitudinal (+12,3%), plăci aglomerate, panouri din lemn sau din alte materiale lemnoase (+21,6%) etc.*

A treia poziție în derularea importurilor revine **Chinei**. Importurile din această țară s-au majorat cu 7,4% (1017,5 mil. dolari) și au deținut o pondere de 11,7% din total importuri. Principalele produse importate au fost *aparate telefonice (10,9% din total), mașini automate de prelucrare a datelor (5,2%), dispozitive cu semiconductori (4,1%) etc.*

Comparativ cu anul 2022 au înregistrat creștere importurile din **Turcia** (740,9 mil. dolari) - cu 12%, **Germania** (617,9 mil. dolari) - cu 6,9%, **Italia** (470,3 mil. dolari) - cu 7,3%, **Polonia** (317 mil. dolari) - cu 4,7%, **Franța** (216,9 mil. dolari) - cu 22,1%.

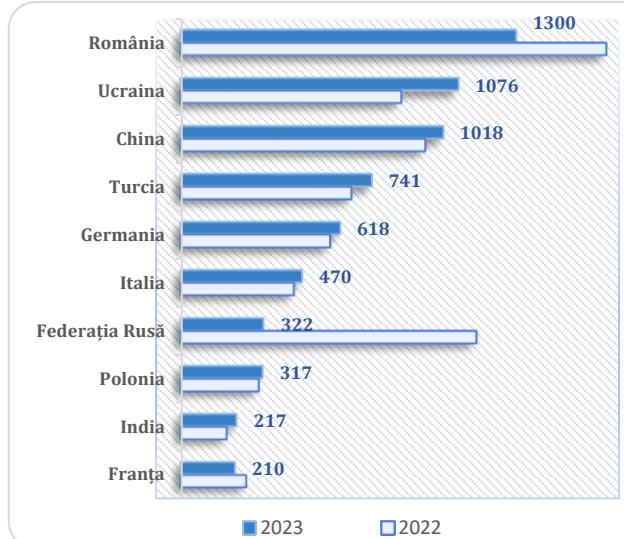
Totodată, volumul importurilor din **Federația Rusă** (321,6 mil. dolari) s-a micșorat de circa 3,6 ori

Figura 4.23. Pondere principalelor țări partenere în derularea importurilor în anul 2023, %

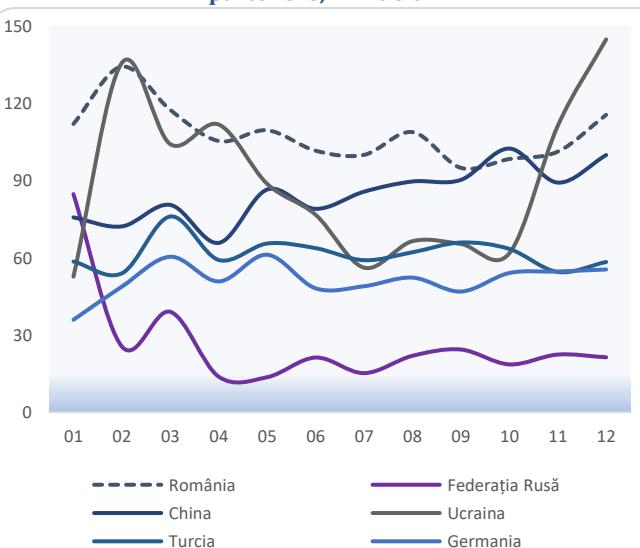
Biroul Național de Statistică

Figura 4.24. Importurile din principalele țări - partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.25. Importurile lunare din principalele țări partenere, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

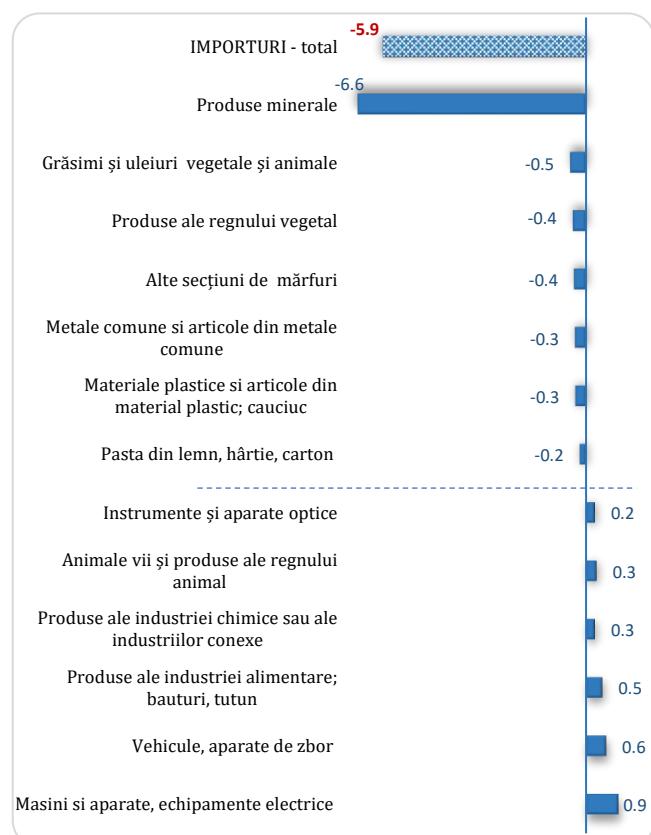
comparativ cu anul 2022. Cu o pondere de 3,7% din total importuri au sustras din creșterea importurilor 8,9 p.p. *Produsele minerale* constituie 32,6%, diminuându-se de circa 7,5 ori în anul 2023, urmată de *îngrășăminte*, care s-au micșorat cu 5,6%. Importurile din **India** (209,7 mil. dolari) au scăzut cu 17,3%.

Importurile pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM

Cererea internă slabă, prețurile mondiale la resursele energetice și produsele alimentare în scădere sunt factorii de bază care au influențat evoluția importurilor. Circa jumătate din secțiunile de mărfuri au înregistrat scăderi ale valorii importurilor față de anul 2022 și, respectiv, au influențat negativ evoluția importurilor.

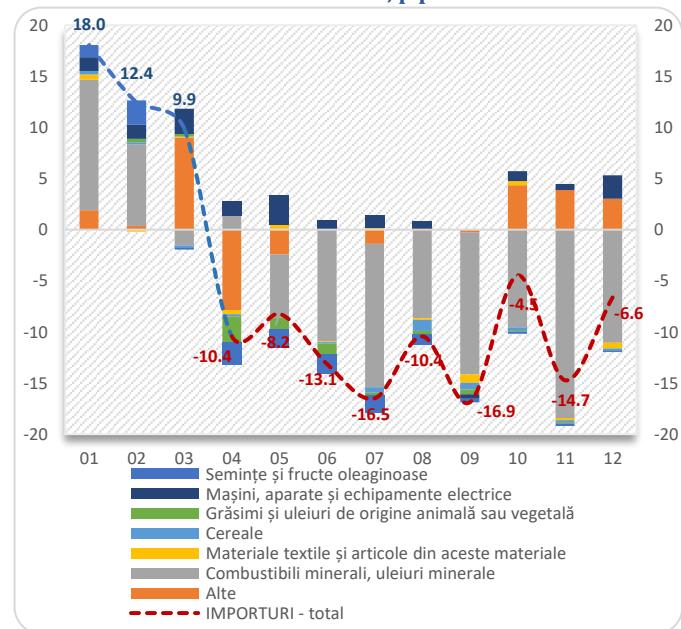
- importul de **produse minerale** a scăzut cu 23,5% (din care *combustibili minerali, uleiuri minerale* - cu 24%, gradul de influență la scăderea importurilor constituind -6,7 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – au scăzut de 2,2 ori (-0,5 p.p.);
- **produse ale regnului vegetal** – în scădere cu 8,2% (inclusiv grupele: *semințe și fructe oleaginoase* în diminuare cu 36,6% (-0,6 p.p.), *cereale* – cu 38,6% (-0,3 p.p.));
- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 7% (inclusiv *fontă, fier și oțel* - cu 14,9% (-0,2 p.p.));
- **materiale plastice și articole din material plastic, cauciuc** - au scăzut cu 6,3% (din acestea: *cauciuc și articole din cauciuc* -cu 10% (-0,1 p.p.), *materiale plastice* - cu 5,3% (-0,2 p.p.) etc.).

Figura 4.26. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (anul 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.27. Gradul de influență a principalelor grupuri de mărfuri la creșterea (+)/descreșterea (-) importurilor lunare în anul 2023, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Secțiunile de mărfuri care au contribuit pozitiv la evoluția importurilor:

- mașini și aparate, echipamente electrice, aparate de înregistrat sau reproducere sunete** au crescut cu 6,1% (inclusiv *mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora* - cu 16%, gradul de influență la evoluția exporturilor constituind +1,3 p.p.);
- vehicule, aparate de zbor** - s-au majorat cu 8,3% (din care *vehicule terestre* - cu 8,2% (+0,6 p.p.));
- produse ale industriei alimentare; băuturi, tutun** - s-au majorat cu 8,6% (din care: *băuturi, lichide alcoolice și otet* - cu 13,5% (+0,1 p.p.), *preparate pe bază de cereale, de făină, de amidon* - cu 8,7% (+0,1 p.p.), *preparate alimentare diverse* - cu 7,8% (+0,1 p.p.));

produse ale industriei chimice - s-au majorat cu 2,7% (inclusiv *uleiuri esențiale și rezinoide, preparate cosmetice* - cu 16,3% (+0,2 p.p.), *produse farmaceutice* - cu 8,3% (+0,3 p.p.) etc).

Persoanele fizice au importat în anul 2023 mărfuri în valoare de 401,8 mil. dolari, de 1,6 ori mai mult, în raport cu anul 2022. Creșterea a fost determinată, în principal, de majorarea valorii autoturismelor importate (de 1,7 ori), cărora le-au revenit 90% din importurile realizate de persoanele fizice.

4.2.3. Indicii comerțului internațional cu mărfuri în trimestrul IV 2023

Exporturi:

volumul fizic³ s-a majorat cu 10,1% față de trimestrul IV 2022, din care: în țările Uniunii Europene cu 38,1% și în celelalte țări ale lumii - cu 3,5%. În țările CSI volumul fizic s-a micșorat cu 40,1%.

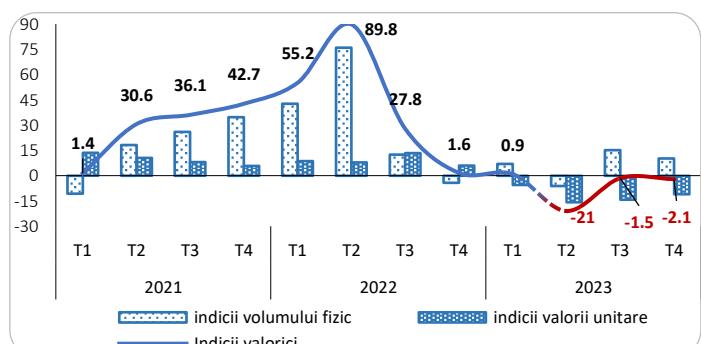
valoarea unitară⁴ (prețurile) a scăzut cu 11,1%, inclusiv în țările UE - cu 12,6%, în țările CSI - cu 6,8%, în celelalte țări ale lumii - cu 7,4%.

Importuri:

volumul fizic a scăzut cu 1,9%, inclusiv din țările UE - cu 14,1%. Din țările CSI indicele volumului fizic s-a majorat cu 13%, iar din celelalte țări ale lumii - cu 9,7%.

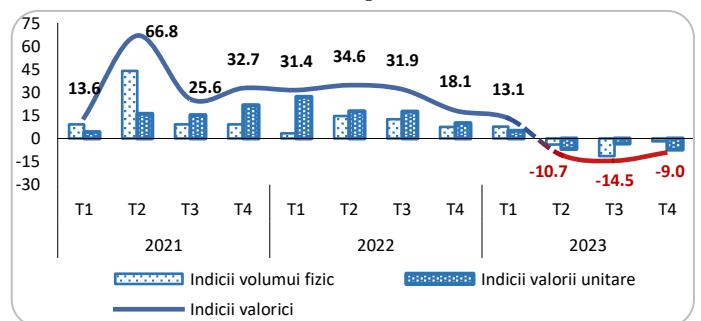
valoarea unitară (prețurile) s-a diminuat cu 7,2%, inclusiv din țările CSI - cu 19,6%, din celelalte țări ale lumii - cu 5,6% și din țările UE - cu 2,2%.

Figura 4.28. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile exportate, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.29. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile importate, %

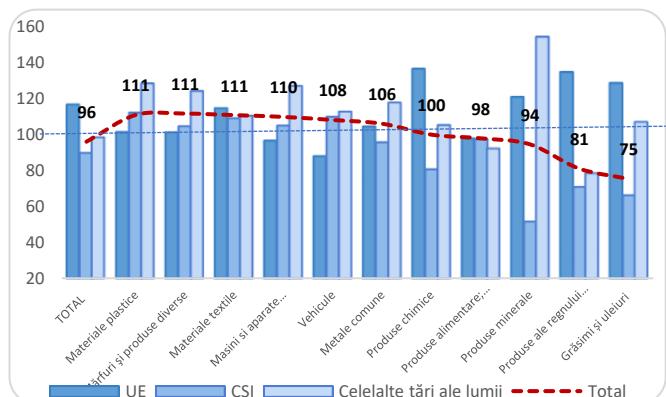
Sursă: Biroul Național de Statistică

³ Indicii volumului fizic reflectă evoluția (creștere/descrescere) cantității de mărfuri exportate și importate. În Republica Moldova se calculează după formula Laspeyres.

⁴ Indicii valorii unitare indică evoluția (creștere/descrescere) prețurilor la mărfurile exportate și importate. Acest indice se calculează având la bază valorile unitare (medii) exprimate în dolari SUA, conform formulei Paasche. Baza de calcul utilizată pentru calcularea indicilor valorii unitare la mărfurile exportate și importate este anul precedent. Calcularea indicilor valorii unitare se efectuează în baza datelor obținute din declarațiile vamale separat pentru fiecare marfă, grup de mărfuri și pe total exporturi (importuri), în conformitate cu Nomenclatorul Mărfurilor. În mărfurile alese pentru calcul (mărfuri reprezentative) se includ toate mărfurile omogene, cu informații disponibile asupra cantității și costului, și prezente atât în perioada de raport, cât și în perioada de bază.

Indicele raportului de schimb (în engl. „Terms of trade”)⁵ a constituit **95,8%**, eficiența comerțului exterior s-a diminuat comparativ cu trimestrul IV 2022 (96,5%).

Figura 4.30. Indicele raportului de schimb pe secțiuni de mărfuri în trimestrul IV 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

5. Sectorul social

5.1. Piața muncii

În anul 2023 populația cu vârstă de 15 ani și peste a constituit 2,1 mil., reprezentată de două categorii principale: forța de muncă (45,1%) și populația în afara forței de muncă (54,9%).

Forța de muncă (populația activă), care include populația ocupată și șomerii, a constituit **929,5 mii** persoane, fiind în creștere cu 4,4% față de anul 2022.

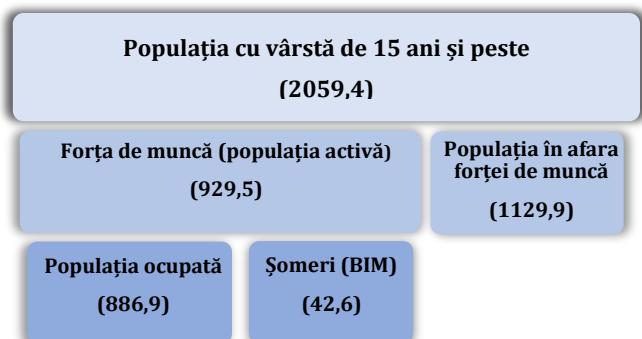
Populația ocupată

Numărul populației ocupate în anul 2023 a constituit 886,9 mii persoane și s-a majorat cu 24,6 mii persoane (+2,9%) comparativ cu anul 2022.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vârstă) a fost de 43,1%, majorându-se cu 2,6 p.p. față de anul 2022.

În anul 2023 cea mai mare pondere a populației ocupate se atestă în sectoarele: administrație publică, învățămînt, sănătate și asistență socială (22,9%); agricultură, silvicultură și pescuit (20,9%);

Figura 5.1. Repartizarea populației de 15 ani și peste în anul 2023), mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.2. Populația ocupată și rata de ocupare în anii 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

⁵ *Indicele raportului de schimb* reprezintă raportul dintre indicele prețului de export și prețului de import: dacă indicele este sub 100%, reprezentând deteriorarea indicelui, rezultă că prețurile de export sunt mai mici decât prețurile de import.

comerț cu ridicata și amănuntul; activități de cazare și alimentație publică (17,7%); industrie (14,4%) etc.

Se atestă creșterea numărului populației ocupate în principalele sectoare precum:

- alte activități - cu 11,7 mii persoane (+15,6%);
- administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială - cu 6,1 mii persoane (+3,1%);
- agricultură, silvicultură și pescuit - cu 6 mii persoane (+3,4%);
- comerț cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică - cu 4,3 mii persoane (+2,8%);
- industrie - cu 0,2 mii (+0,1%).

Totodată, numărul populației ocupate s-a diminuat în activitățile:

- construcții - cu 3,2 mii persoane (-4,8%);
- transport și depozitare, informații și comunicații - cu 0,6 mii persoane (-0,9%);

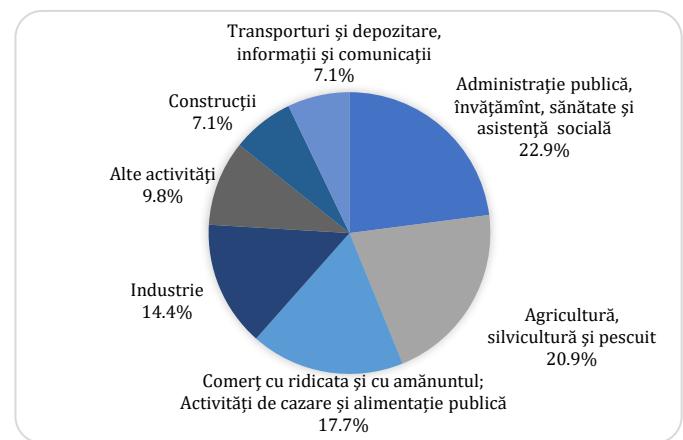
Ponderea femeilor în totalul populației ocupate a crescut cu 1,3 p.p. comparativ cu anul 2022. În anul 2023 majorarea numărului populației ocupate se datorează aproape în totalitate femeilor, numărul cărora a constituit 441,7 mii persoane (49,8% din total), în creștere cu 5,5% comparativ cu anul 2022.

Cele mai accentuate contribuții pozitive la această creștere au fost generate de ocuparea femeilor în sectoare precum: comerț interior, unde a fost înregistrată o creștere de 8,6%, agricultură (+8,7%); alte activități și servicii (+13,3%) (inclusiv activități culturale și de agrement, activități ale gospodăriilor private pentru consum propriu, servicii administrative și de suport etc). Pe de altă parte, în sectorul transport și depozitare numărul femeilor ocupate s-a diminuat cu 32,9%, fiind ramura cu cea mai negativă contribuție.

Implementarea programelor de sprijinire a încadrării femeilor pe piața muncii, în special a femeilor tinere cu copii mici, inițiativele de promovare a formării profesionale feminine, au fost principalii factori ce au contribuit la majorarea ocupării femeilor.

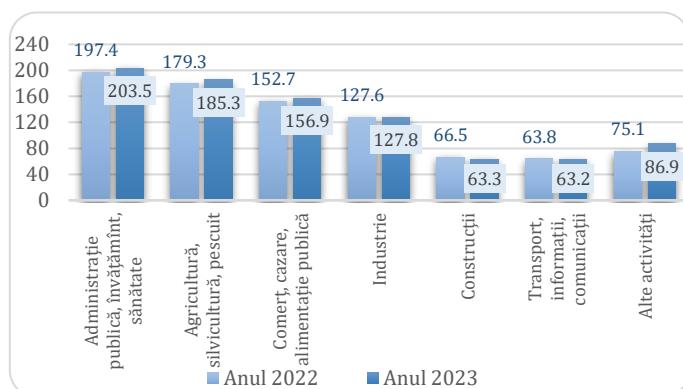
În același timp, numărul **bărbatilor** în totalul populației ocupate a fost de 445,4 mii persoane (50,2%), înregistrând o ușoară creștere de 0,3% față de anul 2022.

Figura 5.3. Structura populației ocupate în anul 2023, %

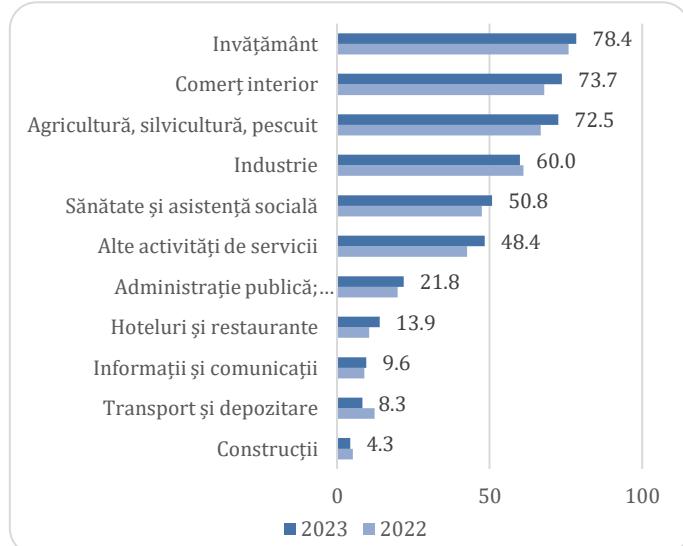
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.4. Populația ocupată pe activități economice în anul 2022-2023, mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.5. Numărul femeilor ocupate pe activități economice în anii 2022-2023, mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

Cele mai semnificative contribuții pozitive au fost din alte activități și servicii, care au fost în creștere cu 18,6% față de anul 2022 (inclusiv activități profesionale, științifice, activități culturale și de agrement etc.), urmat de sectorul transport și depozitare, cu o creștere de 11%. Totodată, în comerț interior s-a înregistrat o diminuare de 9,8%, urmat de administrația publică, care a scăzut cu 22,1%.

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în anul 2023 a fost de 42,6 mii și s-a majorat de circa 1,5 ori față de anul 2022 (27,7 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în anul 2023 a constituit 4,6%, fiind mai înaltă cu 1,5 p.p. față de anul 2022 (3,1%).

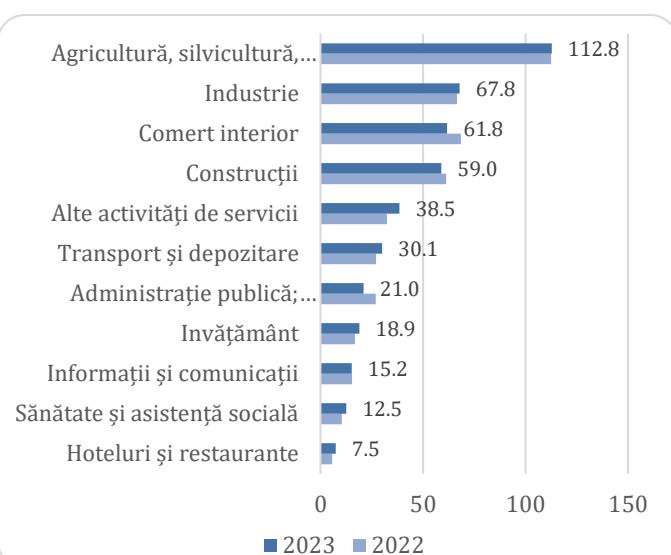
Potrivit datelor operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, în perioada ianuarie-decembrie 2023 la oficile forței de muncă s-au înregistrat circa 26,5 mii șomeri, fiind în scădere cu 24,3% comparativ cu ianuarie-decembrie 2022. Cumulativ în 12 luni 2023 doar circa 33,6% din aceștia au fost plasați în câmpul muncii.

Populația în afara forței de muncă în anul 2023 a constituit 1129,9 mii persoane și a scăzut cu 8,9% comparativ cu anul 2022:

- 54,85% din total populație cu vârstă 15 ani și peste;
- depășește forța de muncă cu 21,6%.

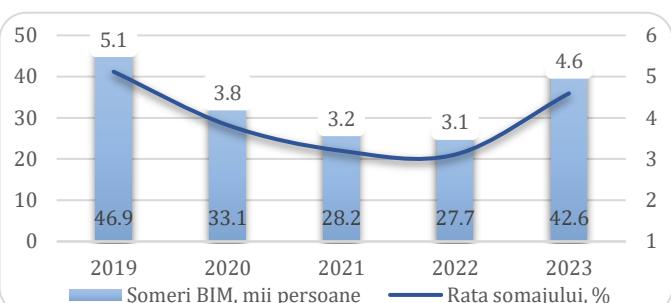
În cadrul populației inactive distingem câteva categorii de bază. Cea mai mare pondere (49,6%) revine categoriei de pensionari. Aceștia sunt urmați de grupul elevilor și studenților (13,7%) și grupul persoanelor care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (12,2%). În rândul altor persoane inactive se mai regăsesc persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Republica Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (8,8%), precum și persoanele (declarate de gospodării) ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de un an (7,3%).

Figura 5.6. Numărul bărbaților ocupați pe activități economice în anii 2022-2023, mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.7. Șomeri BIM și rata șomajului în anii 2019-2023

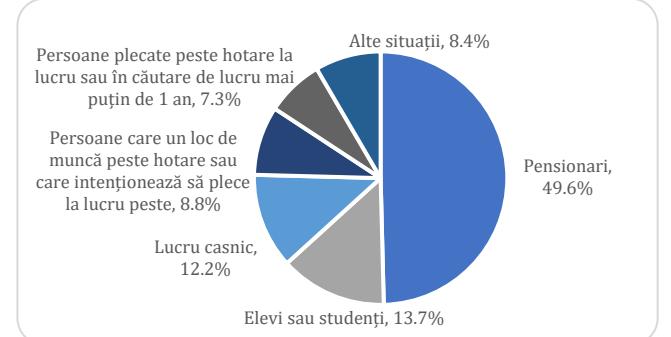
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.8. Numărul șomerilor, persoane

Sursă: ANOFM

Figura 5.9. Structura populației în afara forței de muncă în anul 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

5.2. Remunerarea muncii

Câștigul salarial mediu lunar nominal brut⁶ al unui salariat din economia națională în anul 2023 a constituit 12354,7 lei și s-a majorat cu 17,3% în termeni nominali față de ianuarie-decembrie 2022. În termeni reali câștigul salarial s-a majorat cu doar 3,5%, determinat de rata înaltă a inflației (13,4%). Exprimat în valută străină câștigul salarial a constituit circa 629 Euro sau 680 dolari SUA.

Sectorul bugetar – 10451,0 lei, în creștere cu 18,2% în termeni nominali și cu 4,2%, în termeni reali față de ianuarie-decembrie 2022.

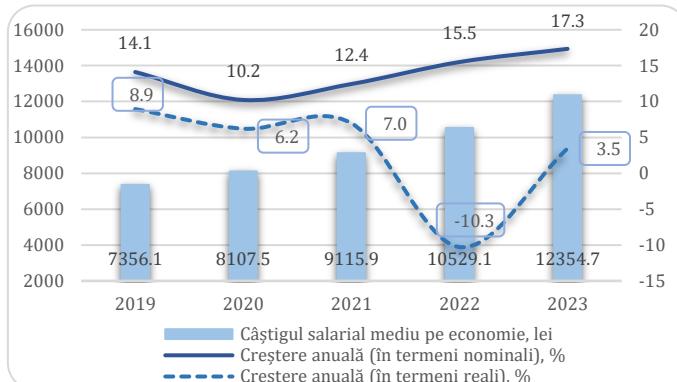
Sectorul real – 13015,6 lei, s-a majorat cu 17% în termeni nominali și cu 3,1% în termeni reali.

În anul 2023 în toate activitățile economice s-au înregistrat majorări ale câștigului salarial mediu lunar (în termeni nominali) comparativ cu anul 2022.

Salarii mai mari decât media pe economie au fost achitate în activități precum: informații și comunicații (de circa 2,5 ori decât media pe economie), activități financiare și de asigurări (de 1,9 ori), alte activități de servicii (+24,2%), activități profesionale, științifice și tehnice (+15,7%), administrație publică (+12,2%), sănătate și asistență socială (+10,5%).

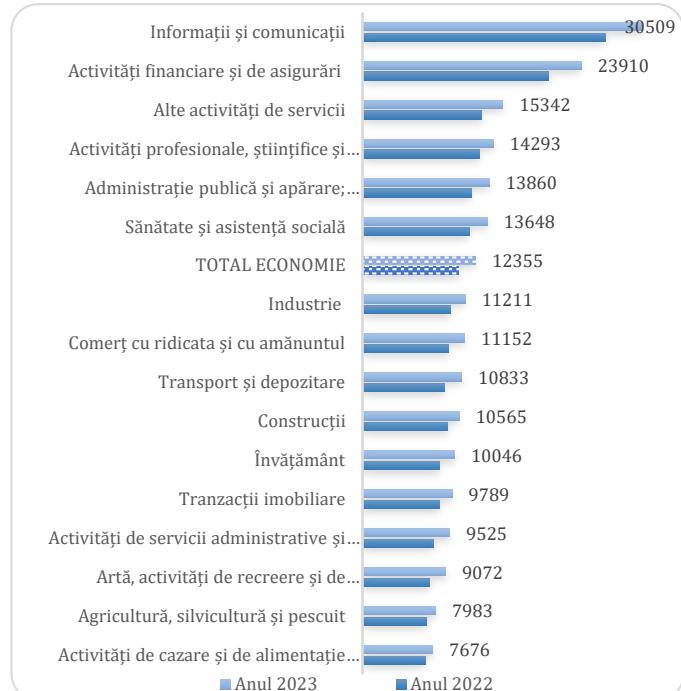
Câștigurile salariale sub pragul mediei naționale: activități de cazare și alimentație publică (62,1% față de media economie), agricultură (64,6%), artă, activități de recreere și agrement (73,4%), învățământ (81,3%), construcții (85,5%), comerț cu ridicata și amănuntul (90,3%), industrie (90,7%) etc.

Figura 5.10. Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe economie în ianuarie-decembrie 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.11. Câștigul salarial mediu lunar pe activități economice în ianuarie-decembrie 2022-2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

⁶ Câștigul salarial mediu lunar nominal brut: unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare

5.3. Veniturile și cheltuielile populației

Veniturile disponibile medii lunare ale populației în anul 2023 au constituit în medie pe o persoană 4915,6 lei, în creștere cu 15,6% (în termeni nominali) față de anul 2022. În termeni reali veniturile populației au înregistrat o majorare cu 1,9%.

Veniturile disponibile ale populației în proporție de 94,4% sunt constituite din surse bănești, iar 5,6% reprezintă veniturile în natură. În valori absolute, veniturile bănești au însumat 4638,1 lei lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 277,6 lei.

Veniturile lunare ale populației din *mediul urban* pentru o persoană au constituit 6228,5 lei, sau de 1,6 ori mai mari comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Principalele surse de venit pentru populația din mediul urban au fost activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 61,9%, și prestațiile sociale – 16,5%.

În *mediul rural* veniturile lunare ale populației au constituit 3928,7 lei. Ca și în cazul gospodăriilor din mediul urban cea mai importantă sursă de venit este activitatea salarială – 41,3% din total venituri, prestațiile sociale – 25,6%, transferurile din afara țării – 12,6%, activitatea individuală agricolă - 13,6%.

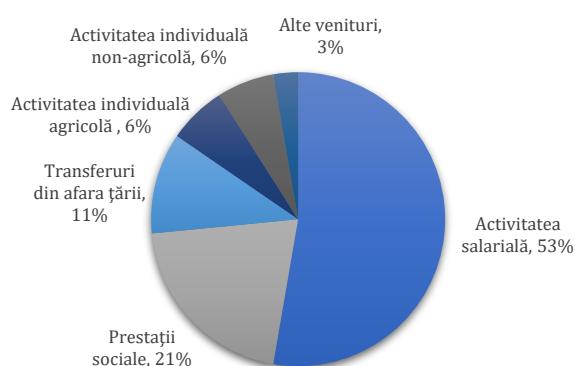
Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2023 au constituit în medie pe o persoană 4248,4 lei, cu 14,5% mai mult comparativ cu nivelul anului 2022 (în termeni nominali). În termeni reali populația a cheltuit în medie cu 0,9% mai mult.

Cheltuielile bănești predomină în structura cheltuielilor totale de consum ale populației, reprezentând 93,7% (3978,7 lei), cheltuielilor de consum în natură revenindu-le doar 6,3% (269,6 lei).

În *mediul urban* cheltuielile de consum ale populației au fost în mărime de 5391,8 lei sau de circa 1,6 ori mai mari față de cheltuielile populației din mediul rural. Pentru consumul de produse alimentare și băuturi nealcoolice, populația din mediul urban cheltuie – 34,9% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței 20,8%, transport – 8,5%, îmbrăcăminte, încăltăminte – 7,6%, restaurante și hoteluri – 5,4%, diverse produse și servicii – 5,2%, sănătate – 5,1%.

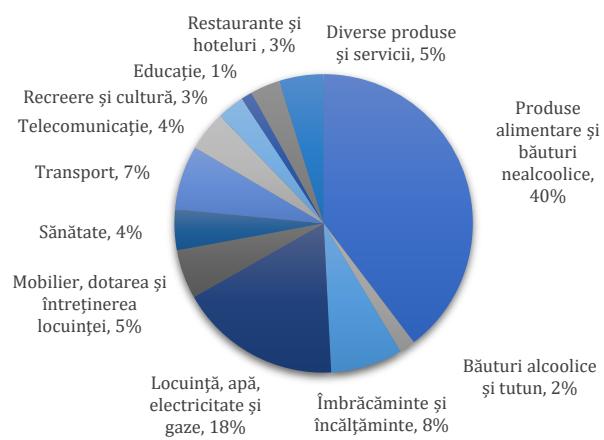
În *mediul rural* cheltuielile de consum ale populației au constituit 3388,8 lei. De asemenea ca și în cazul populației din mediul urban, o parte semnificativă din

**Figura 5.12. Structura veniturilor disponibile
în anul 2023, %**

Sursă: Biroul Național de Statistică

**Figura 5.13. Structura cheltuielilor de consum
în anul 2023, %**

Sursă: Biroul Național de Statistică

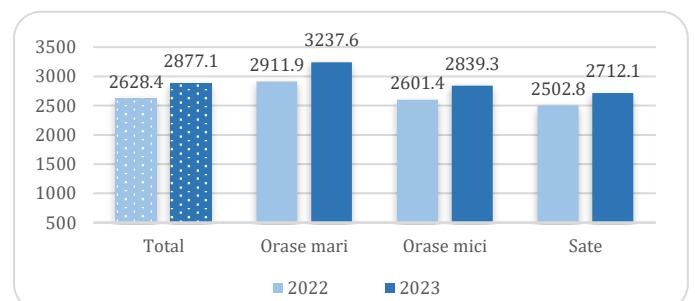
cheltuieli este distribuită pentru produse alimentare și băuturi nealcoolice – 45,4% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței – 25,4%, îmbrăcăminte, încălțăminte – 8%, transport – 5,1%, diverse produse și servicii – 4,3%, telecomunicație – 4,2%, servicii de sănătate – 3,6%.

5.4. Minimul de existență

În anul 2023 pentru satisfacerea necesităților primare, menținerii sănătății și susținerii viabilității, **minimul de existență**⁷ în medie pe lună pentru o persoană a constituit 2877,1 lei și s-a majorat cu 9,5% (în termeni nominali) față de anul 2022. În funcție de mediul de reședință, cea mai mare valoare a fost estimată pentru populația din orașele mari – 3237,6 lei, fiind mai mare cu 14% comparativ cu orașele mici (2839,3 lei) și cu 19,4% față de sate (2712,1 lei).

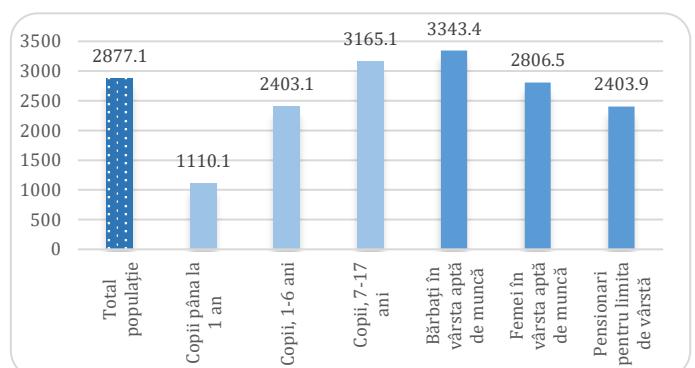
Pe principalele grupe socio-demografice, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vîrstă aptă de muncă – 3078,7 lei și, în special, bărbaților – 3343,4 lei, comparativ cu 2806,5 lei în cazul femeilor. Minimul de existență pentru copiii constituie în medie 2822,1 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrstă copilului: de la 1110,1 lei pentru un copil în vîrstă de până la 1 an, până la 3165,1 lei pentru un copil în vîrstă de 7-17 ani.

Figura 5.14. Minimul de existență după medii de reședință în anii 2022-2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.15. Minimul de existență pe categorii de populație în anul 2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Direcția analiză și prognozare macroeconomică, 04.04.2024

⁷ *Minimul de existență* reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerii viabilității omului